

Besplatan
magazin

www.superinfo.ba

Superinfo eco

26.02.2021. / broj 216

TRAVNIČANI PROTIV IZGRADNJE BENZISKE PUMPE HIFA - PETROL NA ULAZU U GRAD

Građani Travnika, predstavnici Mjesne zajednice Stari grad, udruženja građana, kulturnih institucija jednoglasni su da bi izgradnja benzinske pumpe na istočnom ulazu u grad imala više negativnih efekata na okoliš! Tako bi se u najkraćem mogla opisati današnja javna rasparva u velikoj sali Općine Travnik.

Na početku javne rasprave predstavnici investitora HIFA – PETROL d.o.o. Sarajevo obrazložili svoj projekt koji bi pored same gradnje objekta uključivao i dio zemljišta koji bi investitor ustupio nadležnim preduzećima za izgradnju kružnog toka kao i pristupnog puta prema Donjem Osoju.

Usljedila su obraćanja građana, predstavnika mjesne zajednice, te predstavnika udruženja građana i kulturnih institucija koji su ukazali na ekološke probleme u smislu zagađanje rijeke Lašve, ali i na činjenicu da se narušava kulturno – historijsko nasljeđe i arheološki nalazište.

Predstavnici Općine predložili su sastanke investitora sa predstavnicima mjesne zajednice, udruženja građana i institucija, kako bi se pokušalo pronaći rješenje koje bi zadovoljilo sve strane.

Pojašnjenje „HIFA – BENZ“ d.o.o. Tešanj

HIFA-BENZ d.o.o. P.J. Travnik, već dugi niz godina posluje u Travniku sa benzinskom stanicom koja se nalazi prije ulaza u Travnik, na lijevoj strani iz pravca Dolac na Lašvi.

-Postupak izdavanja okolinske dozvole za izgradnju nove benzinske stanice pokrenut je od strane HIFA-PETROL d.o.o., a ne od strane HIFA-BENZ d.o.o. Mjesto predviđeno za izgradnju nove benzinske stanice od strane HIFA-PETROL-a se nalazi na istoj strani magistralne ceste M-5 i to na parcelama k.p. br. 612/2 i dio k.p. br. 610, k.o. NP_TRAVNIK. Preciznije, izgradnja nove benzinske stanice je predviđeno na zemljištu koje je po konfiguraciji brdovito, na istom se nalazi voćnjak- uvala, i to preko puta stambenog objekta u vlasništvu porodice Tafi. Obzirom da se u dijelu javnosti stekao pogrešan zaključak da je postupak za izgradnju ove benzinske stanice pokrenut od strane HIFA-BENZ d.o.o. želimo istaknuti i naglasiti da ovaj postupak nije pokrenut i ne vodi se po našem zahtjevu.

Također, napominjemo da je HIFA-BENZ d.o.o. od ranije vlasnik zemljišta na lokaciji za skretanje prema „PLAVOJ VODI“. Na ovome zemljištu je predviđeno po regulacionom planu izgradnja benzinske stanice, ali opredjeljenje poslovne politike HIFA-BENZ d.o.o. je da na ovome zemljištu ne gradi novu benzinsku stanicu iz više razloga. Jedna od osnovnih razloga je što Travnik od svih gradova BiH, pa i šire, ima i pruža najlepši ulaz u grad sa jedinstvenim pogledom na mnogobrojne objekte kulturno-historijskog značaja, a novom izgradnjom takav prizor i pogled bi mogao bit ugrožen i narušen. – ranije su saopćili iz „HIFA – BENZ“ d.o.o. Tešanj.

JAKOB FINCI, PREDSJEDNIK JEVREJSKE ZAJEDNICE U BIH: "NAMJERA JE DA NAPRVIMO JEVREJSKI CENTAR I GALERIJU ZA IZLOŽBENE SVRHE"

Gradsko vijeće Zenica je, na prijedlog gradonačelnika Fuada Kasumovića, usvojilo Odluku o preuzimanju zgrade zeničke „Sinagoge“ iz posjeda Javne ustanove Muzej grada Zenica.

„Sretan sam i zadovoljan. Želja Gradske uprave Zenica je da polako vraćamo u vlasništvo sve ono što je čije. Uvjeren sam kako će Jevrejska zajednica u BiH znati respektovati ovaj naš doprinos te da će zeničku Sinagogu iskoristiti u najbolje svrhe“, kazao je gradonačelnik.

Zenička Sinagoga jedna je od najljepših građevina u Zenici koja je kroz više od stotinu godina postojanja imala brojne namjene, a i sada svojom ljepotom plijeni pažnju. Povrat ovog objekta u vlasništvo Jevrejske zajednice BiH zasigurno predstavlja znak podrške i multietničkog opredjeljenja gradskih struktura, ali i cijelokupnog stanovništva grada.

„Ovo je jedna divna vijest. Zenička sinagoga je prelijepa i naša namjera je da napravimo ne samo Jevrejski centar nego i galeriju koja će koristiti u izložbene svrhe“, kazao je u telefonskom razgovoru Jakob Finci, predsjednik Jevrejske zajednice u BiH.

Ovakvu odluku pozdravljaju i u Odboru za međureligijsku saradnju Grada Zenica.

„Ovaj Odbor će svakako dati svoj doprinos u smislu da, kako smo i do sada, a tako i u budućnosti, sa ovog mjesto odašiljemo poruke mira kao i međureligijskog dijaloga. Zenica i ovim primjerom može biti jedan obrazac dobrog institucionalnog međureligijskog dijaloga i svima smo zahvalni koji upravo rade na tome“, kazao je Kenan Hodžić, predstavnik Odbora za međureligijsku saradnju Grada Zenica.

Zgrada „Sinagoge“ potiče sa početka 1903. godine, a projektovao ju je inžinjer Miloš Komadina. Objekt je građen u pseudo-maurskom stilu dok je posljednja rekonstrukcija objekta izvršena 2011. godine.

NOVIH 350 METARA ASFALTA U TETOVSKOJ ULICI

Grad Zenica nastavlja unapređenje infrastrukture na području cijelog grada, a danas se vrše pripremni radovi za sanaciju i asfaltiranje kraka ulice Tetovska od broja 445.

Radovi su povjereni konzorciju Komgrad-Ze d.o.o. Zenica i Almy Transport d.o.o. Zenica, a vršiti će se sve do ulice Fuada ef. Subašića.

Inače, vrijednost ugovora iznosi 57.356,05 KM sa PDV-om, a predviđa sanaciju i asfaltiranje puta u dužini od 350 metara.

KOMPANIJA “BINGO” PUSTILA U RAD NAJSAVREMENIJI REPRO CENTAR I INKUBATORSKU STANICU ZA UZGOJ JEDNODNEVNIH PILIĆA U REGIJI

Kompanija “Bingo” u rad je pustila najsavremeniji peradarski repro centar i inkubatorsku stanicu za uzgoj jednodnevnih pilića. To je jedinstveni projekat u Bosni i Hercegovini, koji donosi sasvim novu dimenziju domaćem peradarskom sektoru.

Repro centar iz takozvane laka linije peradarstva, kapaciteta je okvirno 24 hiljade koka i nalazi se u Gornjim Vukovijama, dok je inkubatorska stanica za uzgoj jednodnevnih pilića kapaciteta 10 miliona jajnih mesta smještena u Tojićiima. “Bingo” ove objekte koristi za vlastitu farmu jaja, ali i za lokalno, te regionalno tržište.

„Tehnologija koja je zastupljena u inkubatorskom centru podijeljena je u nekoliko faza, odnosno dvije osnovne: u predvalionicima u kojima pilići provode 18 dana, dok u drugoj ostaju tri dana. Nakon toga se pristupa procesu odabira pilića te njihove vakcinacije i kao takvi se otpremaju na naše tržište. Jednodnevni pilići koje ovdje uzgajamo predstavljaju nešto najkvalitetnije na bh. tržištu, kada je u pitanju laka linija tj. uzgoj koka nesilica”, objasnio je Irfan Hasanović, rukovodilac Inkubatorske stanice “Bingo”.

Peradari iz BiH u prethodnim godinama su uvozili jednodnevne piliće proizvodnju konzumnih jaja, međutim danas su se stvorile mogućnosti da ih na farmama Bingo samostalno uzgaja, prodaje domaćim peradarima, ali i izvozi u susjedne zemlje: “Kroz ova dva projekta mi ćemo godišnje imati oko šest miliona i 400 hiljada jaja, a samo kroz inkubatorsku stanicu proizvest ćemo blizu dva miliona i 400 hiljada jednodnevnih koka nesilica. S njima idemo na tržište u zemlje CEFTA-e, a nadam se uskoro da će biti otvoren prostor i za izvoz u Evropsku uniju”, naveo je Enes Omerović, rukovodilac peradarske proizvodnje Binga. Prema njegovim riječima, prednost za BiH u ovom projektu je i činjenica da susjedna Hrvatska, koja je članica Evropske unije, nema sličnu proizvodnju.

Za ovu godinu smo napravili aranžmane i sa susjednim državama, odnosno Srbijom i Crnom Gorom za koje ćemo okvirno proizvesti pola miliona pilića, a razliku ćemo ostaviti za potrebe u BiH, gdje već imamo 40 kupaca. Planiramo udvostručiti proizvodnju u 2022. godini”, naglasio je Omerović. „Trenutno radimo na novom projektu tzv. teške linije u Vukovijama. Pripremamo šest farmi kapaciteta po 26.000 tovnih brojlera, što bi značilo da ćemo proizvesti milion pilića godišnje. Bingo i sada već proizvodi milion brojlera na farmama u Šampionici i Dubravama. Planiramo i osnivanje repro centra za tovne brojle, ponovo na području Kalesije, jer imamo dobru saradnju sa lokalnim vlastima, što nam znatno olakšava procese.“

Ovaj projekat veoma je značajan i za Vladu Tuzlanskog kantona, koja obećava podršku u narednom periodu s ciljem razvoja domaće privrede.

“Ovo što smo vidjeli je impozantno i Vlada TK će u narednom periodu činiti sve da olakša poslovanje ovih i svih drugih firmi u TK. Njih treba podržavati jer zapošljavaju radnike i smanjuju uvoz u BiH”, izjavio je premijer Tuzlanskog kantona Kadrija Hodžić.

Kompanija “Bingo” i u narednom periodu će nastaviti s investiranjem na područje Kalesije, što u toj lokalnoj zajednici smatraju izuzetno važnim.

“Sada je u ovom objektu zaposleno 25 osoba i uglavnom je riječ o mladićima iz Kalesije. Izuzetno nam je drago što je kompanija “Bingo” upravo našu sredinu odabrala za investiranje”, kazao je načelnik Kalesije Sead Džafić.

Ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Vahidin Smajlović istakao je važnost poštivanja standarda i kvalitete u proizvodnim procesima: „Briga o zdravlju potrošača je važna, a ovi proizvodi su zaista dobrog kvaliteta, jer Bingo ima zaokružen proces peradarstva, te se vodi računa o standardima prilikom uzgoja. U prilog tome ide i činjenica da Bingo jaja posjeduju tri certifikata, Halal, HACCP i „Bez GMO proizvedeno“.“

U “Bingu” su naglasili da se u ovim najsavremenijim objektima koji su nedavno pušteni u rad, životinje tretiraju na najhumaniji način. Puštanje u rad Bingovih pogona za uzgoj pilića, odnosno koka nesilica, od velikog je

GRADSKO VIJEĆE GRADA ZENICA: USVOJEN BUDŽET U IZNOSU OD 62,6 MILIONA KM

Gradsko vijeće Zenica većinom glasova usvojilo je prijedlog bužeta za 2021. godinu u iznosu od 62.597.675,41 KM.

“U odnosu na Nacrt u prijedlogu budžeta izvršena je korekcija u rashodovnoj strani tako da su rashodi, primici i izdaci uvećani za 171.000,00 KM. Uvećana je budžetska pozicija transfera za sport za 150 hiljada maraka, a uvedene su i dvije nove pozicije a to su: učešće u sufinansiranju rada Centra za mlade u iznosu od 10.000 konvertibilnih maraka, te izrada Strategije prema mladima Grada Zenice u iznosu od 11.000 maraka”, kazala je Fatima Vojvodić, pomoćnica gradonačelnika za finansije.

Na prijedlog budžeta Grada Zenice podnijeto je ukupno 17 amandmana. Od toga Klub SDA predložio je 12 amandmana, gradski vijećnik Kenan Alispahić tri i dva amandmana podnijeli su zajednički Klub vijećnika SDP-a, Zeničke inicijative i vijećnika Ekrema Tuke, Mahdi Alića, Osmana Šuvalića i Ediseja Sjerotanovića koji su nakon glasanja na kraju, jedini i prihvaćeni, a riječ je o izmirenju poreznog duga NK Čelik u iznosu od 340.000 maraka za ovu godinu te izdvajanje novca iz budžeta za grijanje korisnika socijalne pomoći u iznosu od 100.000,00 KM.

“Zbog pandemije grad se više ne može zadužiti iako smo 24 miliona konvertibilnih maraka vratili u budžet. Budžet je optimističan i prilikom njegove izrade vodili smo računa da zadovoljimo sve kategorije i oblasti. Prilikom njegove izrade bili smo realni i Gradska uprava će sve uraditi da ovakav budžet i ostvari”, kazao je za Zenicainfo.ba, Fuad Kasumović, gradonačelnik Zenice.

FLYBOSNIA USKORO DOBIJA NOVI AVION, USPOSTAVLJAJU LETOVE DO ANTALIJE

Bosanskohercegovačka aviokompanija FlyBosnia uskoro dobija novi avion Airbus 320 iz kompanije Onur Air, nakon čega planiraju uspostaviti letove za Antaliju.

Avion koji FlyBosnia očekuje da će stići otkako je počela ova godina, skoro je spremjan i trenutno se farba u boje kompanije, piše EX-YU Aviation News.

Oni su ranije razgovarali sa direktorom u ovoj aviokompaniji koji je kazao da očekuju četiri nova aviona od čega bi dva trebalo da stignu do aprila, a druga dva u četvrtom kvartalu 2021. godine.

Još uvijek ova FlyBosnia nema nijednu dostupnu adresu za rezervaciju leta, no ranije je rečeno da će se letovi uspostaviti čim stignu novi avioni.

Plan je letjeti za Španiju i Italiju, a u ljetnoj sezoni će, u ime turističke agencije Centrotrans Tours, uspostaviti charter letove do Antalije.

U novemburu prošle godine Međunarodni aerodrom Sarajevo je raskinuo ugovor sa FlyBosnia nakon što aviokompanija nije podmirila dugove. Najvjerojatnije je pitanje duga riješeno, a FlyBosnia od ljeta planira upostaviti charter letove za turiste iz Saudijske Arabije i Kuvajta koji posjećuju Bosnu i Hercegovinu.

“ZENICA YOUTH IS BUZZING”: U PROTEKLIH ŠEST MJESECI REALIZOVANE 42 AKTIVNOSTI SA PREKO 450 MLADIH IZ ZENICE

„Zenica youth is Buzzing“, naziv je projekta kojeg je Omladinsko udruženje „Reaktiv“ realizovao ispred Centra za mlade Zenica. U proteklih šest mjeseci realizovano su 42 aktivnosti u kojima je učestvovalo preko 450 mladih iz Zenice.

„Ovo je projekt kojeg smo implementirali u Centru za mlade Zenica u proteklih šest mjeseci. Moram istaći da smo unatoč pandemiji koronavirusa ovaj projekt uspješno priveli kraju. Između ostalog realizovane su aktivnosti zabavno edukativnog karaktera: kvizovi za mlade, tim bilding radionice, radionice pisanja motivacionog pisma i CV, kurseva njemačkog i engleskog jezika. Uspješno su organizovane i sesije na kojima su učestvovali mladi Zeničani i Zeničanke iz svijeta sporta, kulture i politike“, izjavila je Ilma Hanjalić, PR Omladinskog udruženja „Reaktiv“ iz Zenice.

Na svečanoj press konferenciji u povodu završetka projekta u ime učesnika obratio se Almin Hodžić, dok je vijećnik Gradskog vijeća, Kenan Uzunović, obećao da će podržati inicijative i projekte za mlade kao i pomoći u sufinansiranju Centra za mlade Zenica.

Projekt „Zenica youth is Buzzing“ je realizovan uz finansijsku podršku Međunarodne organizacije za migracije-IOM, zatim Američke agencije za međunarodni razvoj –USAID, a u sklopu programa BHRI.

BESPLATNA PROMOCIJA PROIZVODA: U ZEDI SHOW ROOM, PROSTOR NAMJENJEN ZENIČKIM PRIVREDNICIMA

Show room, pri Zeničkoj razvojnoj agenciji ZEDA, prostor je koji je promotivnog karaktera i namijenjen svim zeničkim privrednicima kako bi besplatno izložili i promovisali svoje proizvode i usluge.

“Show room je osnovan u sklopu Centra za poduzetnike i investitore, odnosno BusinessPoint Zenica, čiji je fokus pružanje pomoći i informacija privrednicima, saradnja sa dijasporom, domaćim i stranim investitorima, te umreževanje i sklapanje partnerstava”, navodi Ajna Dedić, portparolka u Agenciji ZEDA.

Ovaj Centar uspostavljen je u saradnji sa Gradom Zenica i zeničkim Udruženjem poslodavaca u okviru EU ProLocal programa.

“Od svoga osnivanja, oktobra 2018. godine, za Show room interesovanje je iskazalo više od 40 preduzeća, koji su na ovom mjestu izložili svoje najreprezentativnije proizvode i promotivne materijale o vlastitom radu i uslugama koje nude, a njihova vrata su otvorena uvijek i za ostala zenička preduzeća kako bi predstavila ono čime se bave”, pojašnjava Ajna Dedić.

“Pomenuti Centar za poduzetnike i investitore je mjesto koje se često posjećuje, što je dobra prilika i za pomenuto predstavljanje kompanija, proizvoda i usluga”, ističe portparolka u Agenciji ZEDA, napominjući da u ovom Centru besplatno nude i prostor za održavanje sastanaka, intervjuja ili radionica preduzećima, koja nemaju vlasitite sale za sastanke.

IZA BZK “PREPOROD” TRAVNIK USPJEŠNA GODINA, U NOVOJ GODINI NOVI PROJEKTI

Bošnjačka zajednica kulture „Preporod“ – Općinsko društvo Travnik održala je Redovnu/ Izvještajnu sjednicu Skupštine društva, koja je upriličena povodom Dana Bošnjačke zajednice kulture „Preporod“ i sjećanja na osnivanje društva „Gajret“, te povodom Međunarodnog dana maternjeg jezika imati svoj prigodan i svečani karakter.

Na Skupštini su usvojeni svi izvještaji o radu koje prezentirao predsjednik Bošnjačke zajednice kulture „Preporod“ – Općinsko društvo Travnik, mr. Taik Ganić.

Skupštinom Bošnjačke zajednice kulture „Preporod“ – Općinsko društvo Travnik mi smo okončali rad našeg društva proteklu godinu i konstatujem da u svi izvještaji jednoglasno usvojeni, da su svi članovi pohvalili rad Društva. Svi su ukazali na činjenicu da je naše Društvo pouzdan partner i u ovako teškim uslovima uspjelo se organizirati i realizovati sve programske aktivnosti. – kazao je predsjednik Ganić.

Povodom Međunarodnog dana maternjeg jezika članovima skupštine prezentiran je plakat posvećen bosanskom jeziku koji su priredile članice Skupštine Amela Bajrić, Sanida Bjelopoljak i Mirsada Fuško Habibić.

-BZK „Preporod“ Travnik je u cilju obilježavanja Međunarodnog dana maternjeg jezika izradila jedan plakat kojim se ukazuje na važnost očuvanja i podizanja svijesti o kulturnom identitetu i njegovaju maternjeg jezika. Na koji način maternji jezik možemo njegovati, naravno, njegovim isparvnim korištenjem i svakodnevnim

ukazivanjem na odrežen pogreške. – kazala je doc. dr. Amela Bajrić.

Na kraju Skupštine prisutnim članovima BZK „Preporod“ Travnik obradio se i Tahir Lendo, premijer Srednjobosanskog kantona pohvalivši aktivnosti „Preporoda“ u protekloj godini uz želju da ova godina bude još uspješnija.

SVEUČILIŠTE/UNIVERZITET “VITEZ”: “OD OSNIVAČEVE KA OBITELJSKOJ KOMPANIJI”

Sveučilište/Univerzitet “Vitez” organiziralo je predavanje na temu ”Od osnivačeve ka obiteljskoj kompaniji”, koje je održao Boris Vukić, ekspert iz oblasti razvoja obiteljskog poslovanja.

S obzirom na to da se u Bosni i Hercegovini mnoga obiteljska poduzeća trenutno nalaze u fazi transfera poslovanja s vlasnika na nasljednika, na S / U ”VITEZ”, ovoj aktuelnoj problematici posvećena je posebna pažnja.

Zahvaljujući predsjednici Alumni asocijacije, docentici na Fakultetu poslovne ekonomije, a u saradnji s Centrom za cjeloživotno učenje u prostorijama Sveučilišta / Univerziteta ””VITEZ” održano je predavanje čija se tematika odnosila upravo na prenos obiteljskog poslovanja na drugu generaciju.

Gostujuće predavanje ”Od osnivačeve ka obiteljskoj kompaniji” održao je Boris Vukić, ekspert u oblasti razvoja obiteljskog poduzetništva i autor knjige ”Osnivači, naslednici, menadžeri”, partner i jedan od osnivača Adizes Southeast Europe (ASEE).

Ovim predavanjem, između ostalog, pažnja je usmjerena na neophodno stvaranje uvjeta na osnovu kojih poduzeća opstaju u poslu, te tako imaju mogućnost prenosa vlasništva na iduću generaciju.

Kako je i u svojoj knjizi istakao predavač, autor Vukić, iluzorno je očekivati da će u zemljama u (stalnoj) tranziciji oni koji se trebaju brinuti o razvoju tržišta prepoznati potrebu za pomaganjem obiteljskim tvrtkama. Čak i da se osvijeste i da su dobromanjerni, barem u onoj mjeri u kojoj većinom nisu, ne mogu oni baš nešto ni pomoći.

–Eto, neka podignu vidljivost o složenosti prijelaza iz poduzetničkih u obiteljske tvrtke i dosta je. – navodi autor Vukić.

Predavanje je privuklo veliki broj učesnika, kao i vlasnika obiteljskih kompanija koji su svojim učešćem dali podršku u organizaciji ovog događaja.

PROMJENE NA AUTOPUTEVIMA: USKORO KAMERE NA SVIM TUNELIMA

Ako volite brzu vožnju, i autoput vam je do sada bio "ispušni ventil", kako stvari stoje, morat ćete smanjiti brzinu. Barem dok ulazite i izlazite iz tunela na Koridoru Vc.

Od ponedjeljka, 22. februara, na svim tunelima aktivirat će se kamere/radari na brzinu od 109 km na sat.

Nesavjesni vozači bit će kažnjeni ukoliko prekorače dozvoljenu brzinu.

POČELO POSTAVLJANJE DESET SOLARNIH KLUPA

Grad Zenica kontinuirano nastavlja s realiziranjem projekata koji imaju za cilj poboljšanje uslova života svih građana, prateći moderne svjetske trendove. Shodno tome, a nakon provedene javne nabavke, počela je realizacija projekta postavljanja deset solarnih klupa.

Iz Službe za ekologiju, komunalne i inspekcijske poslove Grada Zenica ističu da je vrijednost projekta 32.760 KM, a da će biti postavljenje dvije vrste modela solarnih klupa.

Lokacije na kojima će se postaviti solarne klupe bez naslona su Trg žrtava fašizma (plato ispred samoposluge „Bingo“ u naselju Crkvice), Ćire Truhelke kod dječijeg igrališta, ulica Aleja šehida (dvije kod sportskih terena). Po dvije solarne klupe sa naslonom bit će postavljene u ulici Braničevca (kod autobuskog stajališta), platou zgrade Uglavnice, te na Trgu BiH kod pozorišta.

Prema riječima gradonačelnika Zenice Fuada Kasumovića, sa ciljem razvijanja atraktivnog „pametnog“ grada, koji inovativnim tehnologijama nastoji poboljšati život svojih građana poboljšavanjem kvaliteta života, podizanjem bezbjednosti i unapređenja estetskog izgleda i funkcionalnosti urbanog mobilijara, počela je realizacija ovog projekta.

„Grad Zenica realizacijom projekta postavljanja solarnih klupa jasno pokazuje svoju opredijeljenost za zeleni razvoj, uz istovremeno pružanje dodatnih usluga za građane u vidu punjača za mobitele, WI-FI-a... U narednom periodu ćemo, također, nastaviti s projektima sličnog tipa. Zenica je dugo bila zapostavljen grad u kojem su projekti poput ovog bili misaona imenica. Kao četvrti grad u BiH, Zenica zaslужuje da se i u periodu koji je pred nama razvija i unapređuje“, kaže gradonačelnik Kasumović.

ODJEL RADILOŠKE DIJAGNOSTIKE KANTONALNE BOLNICE ZENICA DOBIO NOVI APARAT ZA MAGNETNU REZONANCU

U povodu puštanja u rad novog aparata za magnetnu rezonancu u Javnoj ustanovi Kantonalna bolnica Zenica održana je konferencija za novinare.

Kako je rečeno ovom prilikom, riječ je o najsavremenijom uređaju u BiH koji će omogućiti podizanje nivoa usluga, te smanjenje liste čekanja.

Aparat za magnetnu rezonancu na Odjelu radiološke dijagnostike Kantonalne bolnice Zenica već je u funkciji.

„Ja sam jako ponosna na naše liste čekanja, zato što su naše liste u junu 2020. godine bile 4-5 mjeseci. Nigdje u Evropi nećete naći listu čekanja koja je ispod godine, to je rijetkost. Liste bi bile i kraće da nema problema sa pacijentima koji su naručeni, a ne dođu na pregled. Svaki smo mjesec pravili izvještaje, dešavalo se da u prosjeku 50, pa do 100 pacijenata nam se ne javе koje smo mi očekivali da će doći na pregled. Oni su zauzeli mjesto jer mi nismo u toj mogućnosti da u roku od pola sata nađemo nekog drugog pacijenta koji je negdje u gradu ili sa područja neke druge općine i da ga dovedemo na pretrage“, kaže načelnica Odjela radiološke dijagnostike u KB Zenica, Alma Efendić.

Sa ovim aparatom zaokružena je nabavka opreme za Odjel radiologije, te za naredni dugi niz godina obezbijeden kontinuitet u radu.

“Pružila nam se prilika da uradimo nadogradnju uređaja koji je u funkciji od 2009. godine, što je znatno jeftinije i povoljnije nego nabavka novog aparata za magnetnu rezonancu. Kada se uklone svi stari i stave novi dijelovi praktično se dobije novi magnet i u ovom trenutku je sigurno riječ o najsavremenijem aparatu takve vrste u BiH. Riječ je o investiciji u vrijednosti od 1,5 miliona KM koja će unaprijediti polje neurodijagnostike, koja je najčešća i najzahtjevnija“, rekao je direktor KB Zenica, Rasim Skomorac.

U toku prošle godine Kantonalna bolnica Zenica nabavila je novi CT aparat, tri mobilna digitalna rendgena, digitalni mamograf i nekoliko mobilnih ultrazvučnih aparata. Šta će od opreme biti nabavljenog ove godine znat će se po usvajanju kantonalnog budžeta.

PROJEKT EKONOMSKOG OSNAŽIVANJA ŽENA ŽRTAVA NASILJA U PORODICI

U prostorijama "Medice Zenica" predstavljen je projekt „Ekonomski i socijalne prilike ka nezavisnosti žena, žrtava nasilja u porodici“, koji realizuje Fondacija "INFOHOUSE" iz Sarajeva u saradnji sa Udruženjem građana „Budućnost“ iz Modriče.

"Najmanje 15 žena žrtava nasilja će uz finansijsku podršku Evropske unije biti pomognuto u razvoju njihovih ekonomskih aktivnosti samozapošljavanja, čime bi poboljšale svoju finansijsku nezavisnost. Radi se o 15 grantova u vrijednosti od 3.000 eura, pri čemu su pored ostalog predviđene edukacije i treninzi", izjavio je Adin Šabić, PR menadžer Fondacije "INFOHOUSE".

Direktorica "Medice Zenica" Sabiha Husić podsjeća da ova organizacija više od 20 godina radi na ekonomskom osnaživanju, bilo da se radi o ženama žrtvama nasilja u porodici ili jednostavno da radimo na jačanju kapacitetu žena u ruralnim sredinama za aktivniju ulogu u društvu.

"I ovaj projekt smatramo vrijednim i upoznat ćemo žene kako i na koji mogu aplicirati i da im, zajedno sa nosiocima projekta budemo na usluzi", dodala je Husić.

Statistike ukazuju na činjenicu da je svaka peta žena u BiH iskusila neku vrstu partnerskog nasilja, a ipak samo njih 5,5 posto kontaktira odgovarajuću instituciju i zatraži adekvatnu pomoć. Pandemija koronavirusa dodatno je pogoršala situaciju, obzirom na činjenicu, da se prema informacijama sigurnih kuća broj poziva na SOS telefone povećao za 20 posto.

Prema podacima iz osam sigurnih kuća u BiH, žene koje trpe nasilje pretežno dolaze iz porodica koje imaju niska primanja i nedovoljno su obrazovane, što im predstavlja ogromnu prepreku prilikom zapošljavanja.

POKRENUTA ONLINE PETICIJA "ZAHTJEVAMO JAVNI REGISTAR PEDOFILA U FBIH I POVEĆANJE KAZNI"

„Zahtjevamo javni registar pedofila u Federaciji BiH i povećanje kazni“ naziv je online peticije koju je pokrenula grupa zabrinutih roditelja iz Zenice s ciljem da se o ovoj temi što više priča kako bi se djeca na adekvatan način zaštitala.

Bosna i Hercegovina jedna je od rijetkih evropskih država koja nema registar seksualnih prestupnika nad maloljetnicima te je problem pedofilije i seksualnog zlostavljanja maloljetnika još uvijek tabu tema.

Suzana Peša, jedna je od brojnih zabrinutih roditelja okupljenih u grupi koji su pokrenuli online peticiju u nadi da će njihov glas konačno neko i čuti.

"Mi zahtjevamo da svi prestupnici pravosnažne presude nemaju nikad više pravo da rade sa djecom i bitno nam je da ostanu registrovani u tom registru", priča nam Suzana.

"Federacija BiH još uvijek nije sprovela i uvezala svoj krivični zakon sa Međunarodnim ugovorom o pravima djece, o zaštiti djece od seksualnog nasilja kao i bilo kojeg drugog nasilja, a na to se obavezala još 2013. godine. Mi čekamo da se počnu primjenjivati zakoni tim prije jer se u Republici Srpskoj od 2018. godine provode i poštuju.

Peticiju „Zahtjevamo javni registar pedofila i veće kazne“ možete potpisati i to jedino ako vam je ispravna mail adresa koja se mora potvrditi. Do sada imamo puno potpisa, ali nam je želja da ih bude što više", kaže naša sagovornica.

INTERETNIČKA SARADNJA KROZ RURALNO PODUZETNIŠTVO MLADIH U BIH TOKOM GRID KAMPA

Udruženje – Centar za edukaciju i podizanje svijesti o potrebi povećanja energetske efikasnosti – ENERGIS u periodu od 22.02. – 26.02.2021. godine u Etno selu Čardaci, organizuje besplatni kamp sa bogatim programom seminara, radionica, studijskih posjeta na temu održivog ruralnog razvoja u okviru projekta „Zeleni Ruralni Interetnički Razvoj“, koji podržava Ambasada Sjedinjenih Američkih Država u Bosni i Hercegovini.

Studenti različitih usmjerenja od arhitekture, građevinarstva, mašinstva, elektrotehnike, prirodnotehničkih nauka šumarstva, poljoprivrede okupit će se 5 dana s ciljem učešća na raznovrsnom programu obuka o održivom ruralnom razvoju, klimatskim promjenama, principima održivog poslovanja, poduzetništvu i pisanju biznis i marketing plana. Sve u cilju da sticanja vještina i znanja koja mogu iskoristiti za pokretanja sopstvenog biznisa ili za povećanje razumjevanja biznis praksi što će im dati prednost u odnosu na druge prilikom zapošljavanja.

„Ideja nam je da kroz interaktivna predavanja i radionice, radimo na razvijanju i promociji ruralnog poduzetništva, i time pružimo podršku samozapošljavanju i smanjenju nezaposlenosti mladih ljudi u Bosni i Hercegovini. Nakon kampa učesnicima će biti pružene i usluge savjetovanja koji se odluče pokrenuti sopstveni biznis kroz sastanke, skype i e – mail interakciju“, navodi Emina Čelebić – Mravović, predstavnica Udruženja Energis.

Kamp će se održavati pod sloganom „Samo zajedno možemo naprijed“, jer kroz zajednički rad i nova partnerstva: smanjimo nejednakost, budimo tolerantni prema drugim etničkim grupama, oživimo ruralne sredine, osigurajmo nova radna mjesta, pokrenimo ekonomski razvoj i rast, zaštitimo okoliš i izgradimo održivu Bosnu i Hercegovinu.

Prijatelji projekta: Lejla voda, Kremipan, Kiseljak, Red Bull, Lokmas, Plantago čajevi

POLIKLINIKA "MEDICAL CENTAR" PODRŽALA KBS "LUGAN TEAM" IZ NOVOG TRAVNIKA

U sjedištu Poliklinike „Medical centar“ u Travnik potpisana je ugovor o sponzorstvu između „Medical centra“ Travnik i Kluba borilačkih sportova „LUGAN TEAM“ Novi Travnik.

Detalje vezane za sponzorstvo definisali su dr. Hamza Asotić i predsjednik LUGAN TEAM kluba, ujedno i majstor borilačih vještina Ermin Lugan. Medijima koji su bili prisutni obratili su se potpisnici ugovora te istakli da je veoma važno prepoznati kvalitetan sportski rad i uspjehe, a to je svakako vidljivo već duži niz godina u klubu borilačkih sportova LUGAN TEAM iz Novog Travnika, koji je u proteklom periodu okupio preko 100 polaznika mlađe životne dobi.

Polaznici kroz sportski angažman promovišu univerzalne vrijednosti sporta i pozitivne energije. Mnogi članovi Lugan team-a su državni prvaci Bosne i Hercegovine, a često velike uspjehe bilježe i na međunarodnoj sportskoj sceni.

Rukovodilac službe za ekonomsko finansijske poslove poliklinike Medical centar Travnik mr. Nevzudin Brljak je istakao da je ovo samo jedan u nizu kvalitetnih primjera društvene odgovornosti poliklinike MEDICAL Centar, kao jedne od najopremljenih zdravstvenih ustanova u našoj zemlji, te se nada da će ova vijest podstaći i druge uspješne kompanije da pomažu sport, kulturu i sve pozitivno što obogaćuje našu zemlju.

TREĆA FAZA UREĐENJA OBALA I KORITA VODOTOKA II KATEGORIJE NA PODRUČJU ZENICE

U cilju osiguranja nesmetanog protoka, te sprečavanja eventualnih šteta, potpisana je Okvirni sporazum o sukcesivnom uređenju obala i korita vodotoka II kategorije na području grada Zenica i to sa privrednim društvom "Almy" d.o.o. Zenica u ukupnoj vrijednosti 138.009,60 KM i na period od 12 mjeseci.

Radovi izvedeni u trećoj fazi realizacije ugovora započeli su 14.12.2020. godine, za koje je utrošeno 20.695,24 KM, podrazumevali su čišćenje i sanaciju obala i korita vodotoka i to na sljedećim lokacijama:

- Čišćenje rijeke Kočeve na lokacijama ispod mostova na GGM-u i u naselju Vardište,
- Čišćenje Bistričke rijeke (put za Ljubetovo, lokacija ušća u rijeku Bosnu),
- Čišćenje Babine i Seočke rijeke na četiri lokacije,
- Čišćenje Starinske rijeke na dvije lokacije.

Također, uslijed obilnih padavina od 29.12 do 31.12.2020.godine došlo je do pogoršanja hidroloških uslova koji su uticali na proticane profile, ugrožavale saobraćajnice, mostove i pojedine posjede koji još su devastirani još u poplavama 2014. godine. Usljed toga, na pojedinim mjestima stanja ugrožavanja navedenih objekata samo su obnovila i dodatno devastirala same objekte. S ciljem postizanja sigurnijeg i stabilnijeg stanju, povećanja protočnosti i kapaciteta korita utrošena su sredstva u iznosu od 9.041,47 KM, a izvedeni su interventni radovi na sljedećim lokacijama:

- Orahovička rijeka, kod Društvenog doma Orahovica i kod drugog mosta od Nemile,
- Đulin potok u Nemili,
- Lokacija uz regionalni put R-473 (Nemila- Bistričak) i dalje ispod podvožnjaka,
- lokacija iznad mosta u naselju Topčić polje,
- naselje Stara Nemila,
- potok u ul. Envera Čerkeza- Tetovo i
- korito kod ambulante u Seocu.

U ZENICI ZAVRŠENA ČETVEROMJESЕČNA IMPLEMENTACIJA PROJEKTA PODUZETNIČKE AKADEMIJE “PODUZETNIŠTVO JE IN”

Krajem prošlog mjeseca u Zenici je završena četveromjesečna implementacija projekta Poduzetnička akademija pod sloganom „Poduzetništvo je IN“, inače prva organizovana u ZDK. Na završnoj sesiji polaznici akademije prezentovali su izuzetne ideje i poslovne planove kojim bi trebali ući u svijet biznisa i investicija. „Poduzetništvo je IN“ je projekt koji za 15 učesnika, pored četveromjesečne, besplatne edukacije, znači pomoći pri realizaciji njihovih poduzetničkih ideja, samozapošljavanje, početak poslovne priče, ulazak u svijet biznisa. Udruženje „PoduzetnicelN“ je bilo organizator, a predsjednica Adisa Tufo je istakla da nezaposlene, obrazovane, kreativne mlade osobe sa njima raspoloživim resursima nastoje realizovati osmišljeno, zaposliti sebe i druge.

Zeničanka Emina Buljubašić diplomirani kulurolog, pri kraju master studija menadžment preduzeća, i na pragu zvanja kojeg želi, ne propušta i ostale mogućnosti sticanja znanja. Stečenim certifikatom ove edukacije bliža je svom cilju.

„Moja ideja je da Zenicu prestanemo predstavljati isključivo kao industrijski grad, nego da ponudimo i mnoge druge sadržaje, historijske, kulturne itd. Na taj način bih iskoristila znanje diplomiranog kulurologa. Svojim biznis planom ponudila sam jednu nevjerovatnu priču o raznim zeničkim resursima, i onim o kojima se na takav način ne razmišlja. Zenica je turistički primamljiva, nastojim da pored već promovisanog, privučem pažnju i potaknem priču i o ostalim znamenitostima Zenice. Da se u naš grad dođe sa već ispričanom pričom koju treba još i vidjeti“, priča nam Emina.

Za pokretanje biznisa konkretnu pomoći ponudile su Fondacije Mozaik i La Terra Nostra, ističe ona.

Pored finansijske pomoći ove dvije fondacije još nude niz edukacija, pomoći u pravnom domenu, a na raspolaganju će biti i njihovi edukatori, mentori. Našoj sagovornici, mladoj poduzetnici, kaže, kako je važno što je podržana i to joj daje još više hrabrosti za još veće ambicije.

„Veoma je važno da žene budu podržane. Stečeno znanje ćemo sve dugoročno koristiti. Konačno je vrijeme da napravimo iskorak, da pokažemo da, pored muškaraca, i žene mogu biti izuzetno uspješne u biznisu“, istakla je naša sagovornica Emina Buljubašić, obrazovana, odvažna, smjela, perspektivna, ambiciozna Zeničanka, buduća poduzetnica.

TRENUTNA REKONSTRUKCIJA NA DVije LOKACIJE: DOM ZDRAVLJA ZENICA PROTEKLIH GODINA ADAPTIRAO NEKOLIKO PORODIČNIH AMBULANTI

Dom zdravlja Zenica u proteklih nekoliko godina adaptirao je i rekonstruisao nekoliko porodičnih ambulanti, a sve u cilju pružanja bolje i kvalitetnije usluge za svoje korisnike. Dom zdravlja kontinuirano će i u narednom periodu nastaviti sa adaptacijama porodičnih ambulanti.

Trenutno je u toku adaptacija dvije ambulante porodične medicine i to u Crkvicama i u Janjićima. Dok se u porodičnoj ambulanti u Crkvicama izvode radovi u jednom dijelu, u drugom dijelu zgrade se i dalje pacijentima pruža kompletna zdravstvena njega i usluga. Radovi bi trebali biti završeni u roku od 60 dana, a njihova vrijednost je blizu 50 hiljada konvertibilnih maraka.

“Nakon rekonstrukcije dobit ćemo jedan kvalitetan prostor, moderan po svim normativima i standardima koji će onda imati funkciju da na najbolji način pruži kompletну uslugu našim pacijentima”, kazao je doktor Ibrahim Gledo, načelnik Službe porodične medicine sa edukativnim centrom u Javnoj ustanovi Dom zdravlja Zenica.

Dom zdravlja u proteklih nekoliko godina adaptirao je i rekonstruisao desetak porodičnih ambulanti i to Blatuša, Potok, Centar, Pehare, Tišina, Nemila, Seoci i Arnauti, a izgrađeni su i novi objekti za ambulantu u Šerićima i Strjanima. U planu su i ambulante u Perinom Hanu i Pojskama.

“Dom zdravlja Zenica nastaviti će sa adaptacijom svojih dotrajalih objekata. Shodno svojim mogućnostima, normativima i ponuđenim projektima Dom zdravlja nastaviti će sa adaptacijom svojih prostora na opće zadovoljstvo kako zaposlenika tako i naših korisnika”, dodao je naš sagovornik.

Mi gradimo povjerenje!

- Konsalting (pomoć u upravljanju poduzećima)
- Medija servis/medija planiranje i zakup medijskog prostora
- Public Relations (odnosi s javnošću)
- Branding • Reklamne kampanje • Organiziranje događaja
- Web dizajn • Grafički & video dizajn
- Sve vrste tiska (offset, digitalni i roto tisk, sitotisk...)
- Vez i oslikavanje • Uredski, školski i reklamni materijal
- Izrada i postavljanje svih vrsta reklama

MIRAN KARIĆ DONOSI 5 SAVJETA KOJI ĆE POMOĆI DA VAŠE DIJETE JEDE ZDRAVIJE

Svim roditeljima je poznato da su uzori njihove djece nerijetko poznate osobe, poput sportaša, muzičara ili glumaca. Kopiranje njihovih ponašanja, pokreta ili izgleda najčešće izaziva simpatije okruženja, koje poznate obrasce primjećuje kod mališana. No, ono što se ponekad zanemaruje, jeste utjecaj koji roditelji imaju na djecu, upravo kao njihovi uzori. Tim povodom razgovarali smo sa poznatim bh. kuharom, Miranom Karićem, koji nam je otkrio nekoliko savjeta uz pomoć kojih roditelji mogu podstaći djecu da jedu zdravije.

1. Uključite djecu u proces kuhanja

Najnovija istraživanja pokazuju da su djeca koja sudjeluju u procesu odabira i obrade namirnica, odnosno pripreme jela, otvorenja za isprobavanje novih okusa. Stoga, ističe Miran, dajte djetetu odgovarajući zadatak i pretvorite Vaš kuhinjski pult u mjesto porodičnog druženja, jer zajedničko kuhanje može biti istovremeno zabavno i edukativno, a predstavlja i idealnu priliku da djeca pokažu koliko mogu biti kreativna, korisna i spretna.

„Najčešća reakcija roditelja na ovaj savjet jeste izraz zabrinutosti oko toga kako kuhanje s djecom izgleda u praksi. I baš zbog toga smo moja trogodišnja kćerka Arja i ja nedavno bili dio kulinarског izazova „Dvoboj zdravih namirnica“, organizovanog u okviru projekta Zdravo! kompanije Nestlé. Dokazali smo da je kuhanje s djecom, pa čak i onom od svega tri godine, prvenstveno zabavno, ali i korisno. Arja je, već u toku kuhanja, probala mnogo sirovih namirnica, što je samo po sebi uspjeh. Isprobavanje jela koja su sama pripremili im je uvijek mnogo zanimljivije.“ dodao je Miran.

2. Podučite ih osnovama balansirane prehrane

Kuhanje s djecom idealna je prilika za razgovor o namirnicama koje koristite u pripremi jela, njihovoj važnosti za zdravlje, ali i načinu obrade.

„Od samog početka, ključno je djeci pružiti osnovno znanje o prehrani – upoznajte ih sa namirnicama koje su bogatije hranjivim tvarima i objasnite im zašto su dobre za njihov organizam. Pomozite im da shvate zašto primjerice čips ne trebaju, a mrkvu trebaju konzumirati. Onda ih pustite da sami biraju ono što žele, pritom nastavljajući ih savjetovati o njihovom odabiru. Dakako, djeca će imati svoje preference. S tim se najčešće susrećemo kada je u pitanju povrće, ali je važno dati im priliku da sami biraju. Na taj način će zasigurno zavoljeti bolje namirnice, zbog čega će ih lakše i češće konzumirati.“ ističe poznati bh. kuhar.

3. Zabavite se u kuhinji

Kuhanje je igra, stoga je takvom predstavite i najmlađim članovima domaćinstva. Iskoristite vrijeme kuhanja za druženje s njima, ali i kreiranje atmosfere u kojoj će uživati i koju će pamtitи. Kao dodatni izazov, možete napraviti i kviz u kojem će djeca pogadati vrste povrća, voća i drugih namirnica koje koristite. Možete napraviti i „test na slijepo“ u okviru kojeg će dijete zatvorenih očiju isprobati neku namirnicu, te pogadati šta je to okušalo. U suštini, zaključuje Miran, budite kreativni i uživajte u zajednički provedenom vremenu.

4. Primjer, primjer, primjer!

Razgovor o namirnicama, ali i balansiranoj prehrani, zasigurno je važan kako bi djeca shvatila zašto je konzumiranje nekih namirnica dobro za njih. No, to nikako nije dovoljno. Ključno je, ističe Miran, da u svakodnevničkim kroz praksu svjedoče svemu onome što im govorite. Dakle, ukoliko želite da se Vaša djeca hrane pravilno i raznolik, prvenstveno se Vi morate tako hrani.

„Najnovija istraživanja ukazuju da roditelji nadmašuju sportaše u kategoriji osoba koje bi djeca željela biti kada porastu. To još jednom potvrđuje činjenicu da mi, kao roditelji, igramo ključnu ulogu u formiranju njihovih navika, koje će biti temelj zdravog načina života u odrasloj dobi. Sasvim je prirodno da djeca ne žele konzumirati namirnice na koje je roditelj ranije negativno reagovao. U suštini, ako Vi ne jedete povrće, ne možete očekivati ni da dijete to radi.“ zaključuje Miran.

5. Milom, nikako silom

Forsiranje namirnica koje dijete ne želi konzumirati može rezultirati averzijom prema toj namirnici, ili još gore, svim sličnim. Zato je važno da nikada ne silite dijete da jede nešto što ne želi. No, Miran dodaje da to ne znači da trebate odustati.

„S odbijanjem namirnica se najčešće susrećemo kada govorimo o voću i povrću. Važno je da ne odustanete i stalno predlažete konzumiranje tog jela. Pritom, nikako dijete ne smijete siliti da nešto pojede, već ga samo ohrabrivati da to isproba. To može značiti da će ponekad samo dodirnuti hrana vrhom jezika, ali svaki mali korak je postignuće i igra važnu ulogu. Dodatno, eksperimentišite sa načinima pripreme hrane, tako da izgleda privlačno i ukusno. Primjerice, voće i povrće možete ponuditi i kao grickalice za zabavu u zanimljivim oblicima.“ dodaje Miran.

Ukoliko je dijete uporno i ne želi niti probati neku namirnicu, uvijek možete iskoristiti najstariju metodu „skrivanja“ manje voljenih namirnica unutar jela, kako bi se dijete polako priviklo na njen okus, a onda je postepeno uvoditi u izvornom obliku, za kraj dodaje Miran. Važno je da, prvenstveno, shvatite važnost i veličinu svoje uloge u životima djece, te shodno tome kontinuirano tražite nove načine da ih podstaknete na zdraviji način života.

Vaša online trgovina
sa najboljim cijenama!

063/370-188

PAPUĆE SA
MAGNETIMA
AKMA

FILTER OD ZEOLITA
NIKOTIN STOP

BÖRNER NOŽEVII

MAGMAX® ZA
KOLJENO

SOCIJALIZACIJA DJECE U ŠKOLI - ZAŠTO DIJETE NEMA PRIJATELJE I KAKO MU POMOĆI?

Škole su glavni izvor socijalizacije za mnogu djecu, posebno zato što djeca provode velike količine vremena s vršnjacima u školskom okruženju. Djeca u školi ujedno proživljavaju svoja najosjetljivija razdoblja, djetinjstvo i adolescenciju te se susreću s brojnim izazovima s kojima se ponekad nije lako nositi.

Jedan veliki izazov za djecu je svakako sklapanje novih prijateljstava prvenstveno zato što nemaju sva djeca iste socijalne vještine. Uz to, neka djeca ne uspijevaju razviti određene socijalne vještine jednako lako kao i druga djeca što može stvoriti brojne poteškoće u odnosima s vršnjacima.

Socijalizacija djece u školi – poteškoće

Škola je društvena institucija koja je izravno uključena u socijalizaciju djece, iako je njezina zadaća uže definirana kao pružanje formalnog obrazovanja i razvijanje znanja i vještina djece. U tom smislu, škole su manje uključene u primarnu socijalizaciju (tj. razvoj osnovnih vrijednosti, motivacije i shvaćanja o sebi), a više su uključene u sekundarnu socijalizaciju (tj. razvoj znanja i vještina). Međutim, to nije vrlo precizna razlika, budući da se u školama događaju i značajne količine primarne socijalizacije, uključujući vrijednosti, motivaciju i samopoimanje.

Polazak u školu za neku djecu može predstavljati brojne probleme, a ponajviše zato što se susreću s dvadesetak ili više djece s kojima svakodnevno provode većinu dana. Ulazeći u novu okolinu, dijete shvaća da nije isto kao i ostala djeca te da se ponekad treba prilagoditi svojem okruženju. Prihvatanje vlastite i tuđe različitosti djetetu stvara brojne probleme, posebno ako nije uspjelo dovoljno razviti svoje socijalne vještine.

Iako neka djeca nemaju nikakvih problema s upoznavanjem i sklapanjem prijateljstava, nekoj djeci to ipak predstavlja veliku poteškoću posebno ako su prethodno pretrpjeli odbacivanja ili krajnju okrutnost od druge djece. Zbog nedovoljno razvijenih vještina, takva djeca se često povlače u sigurnost vlastitog doma i obitelji te odbijaju upoznavanja s drugom djecom. Odlazak u školu im može predstavljati veliki problem, a ako nitko ne reagira na ove dječje poteškoće, mogu se razviti puno veći problemi poput socijalne anksioznosti, straha od škole i drugih ljudi, depresije itd.

Socijalizacija i faze društvenog razvoja

Sva djeca prolaze kroz određene faze društvenog razvoja. U prvim godinama svojega života se obično igraju sami ili s braćom, a ako krenu u vrtić nešto ranije, susreću drugu djecu te šire društvenu mrežu. Prijelaz u školu im uglavnom ne predstavlja veliki problem zato što su još kroz vrtičke dane usvojili elemente prilagodbe i dijeljenja s drugima. Čak i neka djeca koja nisu išla u vrtić, ali su doma imala adekvatan odgoj s braćom, sestrama ili prijateljima iz susjedstva ne moraju imati poteškoće sa susretanjem novih ljudi u školi.

No, djeca koja su većinu svojih prvih godina provela u samotnjačkoj igri i jedinoj interakciji s roditeljima te djeca koja su u susretanju s drugom djecom doživjela nasilje ili odbacivanje mogu imati velikih problema s prilagodbom na školsko okruženje prvenstveno zato što, iako možda žele i traže prijateljstvo, ne znaju kako ga uspostaviti.

Snažna tradicija psiholoških istraživanja pokazuje središnju ulogu prijateljstva za razvoj socijalnih, emocionalnih i kognitivnih sposobnosti djece. Djevojčice češće formiraju manje, intimnije grupe prijateljstava u odnosu na dječake. Ipak, u svim fazama života i među dječacima i djevojčicama, prijateljstva ne pružaju samo druženje i zajedničku intimnost već, što je najvažnije, pogled u misli, osjećaje i želje drugoga.

Dijete teško sklapa prijateljstva

Postoje brojne studije koje povezuju kvalitetno prijateljstvo tijekom školske dobi i kasnije kvalitete odnosa u odrasloj dobi. Sklapanje prijateljstava u ranoj dobi čini model društvenih interakcija koje se protežu tijekom cijelog života. Ova činjenica postaje još važnija kada se uzmu u obzir i istraživanja koja potvrđuju negativan utjecaj nedostatka prijateljstava na psihičko zdravlje u djetinjstvu, adolescenciji i odrasloj dobi.

Dijete koje teško sklapa prijateljstva u školi može također razviti brojne psihičke poteškoće u kasnijoj dobi, no važno je pronaći uzrok nedostatka prijateljstava. Djeca koja su većinu svojega djetinjstva provela s odraslima mogu imati problema s prilaskom drugoj djeci ili se ponašati starije zbog oponašanja odraslih uz koje su bila odgajana. Nadalje, djeca koja imaju problema s prilagodbom na nove situacije mogu također imati poteškoća sa sklapanjem prijateljstava zbog toga što ne znaju kako se ponašati s drugom nepoznatom djecom.

Dijete bez prijatelja

Ako dijete uopće nema prijatelja u školi, moguće je da je u pitanju neki drugi problem. Mnoga djeca danas imaju strah od odbacivanja što može predstavljati veliki problem u kasnijoj dobi zbog manjka samopoštovanja. Djeca koja se boje odbacivanja postupaju na dva načina – ili uopće nemaju prijatelja ili se potpuno prilagođavaju vršnjacima koji ne moraju uvijek imati dobar utjecaj na njih. Nažalost, često se djeca zbog tog straha i manjka samopoštovanja boje biti ono što jesu te prihvaćaju tuđe obrasce ponašanja samo kako bi zadobili osjećaj pripadnosti vršnjačkoj grupi. Vršnjačke grupe potiču osjećaj pripadnosti i sigurnosti, a s obzirom na to da je temeljni ljudski motiv potreba za pripadanjem, javlja se strah od gubitka odnosa s tom grupom. Mnogi roditelji ne znaju prepoznati problem nedostatka prijatelja kod djece. Iako će se neka djeca požaliti roditeljima oko vršnjačkih odnosa, mnoga djeca bez prijatelja u školi se često potpuno izoliraju i povuku u sebe ne želeći priznati da su usamljena. Nažalost, dijete bez prijatelja u školi može doživjeti i puno teži problem zlostavljanja od strane druge djece zbog čega gubi povjerenje u ostalu djecu. Zlostavljanje u školi je svakodnevna antisocijalna aktivnost čiji su sudionici gotovo svi učenici u školi bilo da promatraju nasilje, stresno proživljavaju suosjećanje sa žrtvom ili sami sudjeluju u bilo kakvoj vrsti zlostavljanja druge djece. Stoga je nužno na vrijeme reagirati i uočiti zašto dijete nema prijatelja te prevenirati puno teže posljedice koje mogu nastati.

Dijete nema prijatelja u razredu

Djeca se, poput odraslih, oslanjaju na društvene odnose kako bi im pomogli da se osjećaju sigurno i povezano, ali kada se ti odnosi mijenjaju ili kada ih nedostaje, može doći do stresa, tjeskobe i depresije. S obzirom na to da dijete svakodnevno provede otprilike 6 – 8 sati u razredu s mnoštvom druge djece, nije razumljivo i normalno da neko dijete nema niti jednog prijatelja u razredu. Naime, u pitanju je zasigurno neki drugi problem koji, ako se ne riješi, može stvoriti djetetu traumu i obilježiti ga za cijeli život. Dijete koje nema prijatelja u razredu se gotovo svakodnevno dovodi u neugodne situacije – samo sjedi u klupi, nema prijatelje za male i velike odmore, nema prijatelje za rad u grupi tijekom školskog sata itd. Sve te situacije mogu poticati i pogoršavati brojne simptome ozbiljnih psihičkih stanja kao što su depresija i anksioznost. Roditelji bi u ovakvim situacijama svakako trebali reagirati i potražiti mišljenje učitelja i školskog psihologa kako bi spoznali u čemu je riječ. Ponekad dijete ne želi priznati roditeljima da nema prijatelje kako ne bi iznevjerilo njihova očekivanja i kako bi barem djelomično zadržalo osjećaj samopouzdanja kojega svakodnevno gubi.

Socijalizacija djece u školi – savjeti za roditelje i učitelje

Ako uočite da dijete nema niti jednog prijatelja u razredu i da svakodnevno provodi vrijeme samo u nekom kutku škole, nemojte ignorirati takvo ponašanje i pokušajte shvatiti u čemu bi mogao biti problem. Možda dijete već tjednima doživljava ozbiljno zlostavljanje od strane druge djece za koje svi znaju osim vas. Uz to, današnje vrste virtualnog nasilja mogu također biti problem koji nerijetko ostane skriven.

Sljedećih nekoliko savjeta vam može biti korisno kako biste mogli pomoći djetetu:

razgovarajte s djetetom o problemima s kojima se susreće – s obzirom na to da vjerojatno neće htjeti odmah priznati problem, budite strpljivi i nemojte nagliti sa zaključcima, izgradite odnos povjerenja s djetetom – dajte mu do znanja da vam može vjerovati i da mu želite i možete pomoći, potražite mišljenje druge djece u školi – ako dijete odbija razgovarati o problemu, pokušajte neprimjetno istražiti što druga djeca misle o njegovom ponašanju, odnosno zašto dijete nema prijatelja i postoji li razlog tome za kojega oni znaju, poučite dijete socijalnim vještinama – mnoga djeca ne znaju kako pristupiti drugoj djeci, kako se upoznati i predstaviti te kako održavati prijateljstvo, poučite dijete dijeljenju i surađivanju s drugima – ako dijete uopće nema prijatelja, nemojte ga odmah suočavati s velikim grupama djece već ga postepeno suočavajte s manjim grupama s kojima će moći razviti odnos povjerenja i osjećaj pripadanja, potičite druženje djeteta s drugom djecom i izvan škole – škola ponekad sa sobom nosi brojne stresore uz koje je nemoguće posvetiti se kvalitetnom druženju s vršnjacima, stoga nastojte poticati druženja i aktivnosti djeteta s vršnjacima i izvan razreda, poučite dijete izražavanju svojih misli i osjećaja bez ugrožavanja drugih ljudi – možda dijete nema prijatelja zato što ne zna komunicirati s njima, stoga bi bilo dobro da ga naučite kako izreći ono što misli i osjeća bez vrijeđanja i ugrožavanja druge djece, a više o tome možete saznati ovdje, prije nego reagirate, sjetite se s kojim problemima ste se vi susretali u školskom dobu – uzmite u obzir da ponekad zaista nije lako biti dijete u današnjem vremenu visokih očekivanja i nerealnih ciljeva, pomozite djetetu izgraditi samopoštovanje – nemojte svoju komunikaciju s djetetom temeljiti samo na kritikama za one loše stvari već ga se sjetiti pohvaliti i za sve dobro što napravi.

ODABERITE ŽIVICU PO VAŠOJ MJERI I UKRASITE SVOJU OKUĆNICU!

Živica je sastavni dio gotovo svakog vrta. Bilo da štiti od neželenih pogleda, uljeza, od prašine, čini barijeru prometnoj buci ili vjetru, živica je ukrasni element u vrtu, te se s pažnjom bira ovisno o podneblju i vrsti tla. Također, pruža utočište pticama i drugim sitnim životinjama.

Cvjetne gredice puno su izražajnije ako je zeleni zid živice u njihovoj pozadini. Zidovi od živice mogu poslužiti za kreiranje vrtnog labirinta ili sobe, te prostora s intimnijom atmosferom. Živice mogu biti pravilne (formalne), tj. rezane u obliku trapeza ili slobodna rasta (neformalne). Ove zadnje se drastično ne orezaju, pa mogu pokazati punu raskoš svojega cvata i rasta.

Govoreći o različitom podneblju, uglavnom dijelimo živice na **mediteranske i kontinentalne**.

Od mediteranskih su najpopularnije Pittosporum tobira – pitospora, Photinia x frasseri – fotinija, Prunus laurocerasus – lovorišnja, Laurus nobilis – lovor, Cupressus X leylandii - leylandski čempres, Elaeagnus x ebbingei – dafina, no ima još pregršt drugim nimalo lošijih vrsta poput oleandera (Nerium olender), abelije (Abelia x grandiflora) ili planike (Arbutus) i dr.

Od kontinentalnih su najzastupljenije lovorišnja (Prunus laurocerasus), kalina obična (Ligustrum), Photinia x frasseri – fotinija, Taxus baccata – tisa, Fagus sylvatica i Carpinus betulus (bukva i grab), Thuja occidentalis – tuja, te leylandski čempres (Cupressus leylandii). Isto tako postoje manje poznate, no izgledom lijepe živice kao Berberis thunbergii – žutike, Spirea japonica – japanska suručica, forzicije (Forsythia), cvatuća budleja ili ljetni jorgovan- Buddleja davidii.

Opća pravila sadnje, orezivanja i održavanja živica

Ovisno o vrsti i konačnom izgledu živice, razmak sadnje sadnica trebao bi biti između 30-40 cm do 1 m. Manje, ponekad jeftinije sadnice, sadite na manjem razmaku dok veće primjerke možete slobodno posaditi nešto dalje jednu od druge. Manji razmak je povoljan za živice koje neće prelaziti visinu od 1m, dok je razmak od standardnih 60-70 cm dovoljan ako planirate višu živicu.

Mlade sadnice treba orezati u širinu i visinu kako bi se potaknulo grananje netom nakon sadnje. Na taj način postižemo gustoću pogodnu za živu ogradi. Preporučuje se orezivanje u ožujku i lipnju tako da svako orezivanje bude za pet do deset centimetara veće od prethodnog. Nakon postizanja željene visine redovitim orezivanjem u svibnju nakon cvatnje, te još jednom u rujnu održavajte željenu visinu i oblik. Mlade grane bliže korijenu skratite na polovicu da bi razgranali podnožje grma koje često ogoli. Ukoliko to ne učinite, dobiti ćete visoke, no većinom odrvenjene i gole biljke.

Pripremite rupe (u slučaju neformalne živice) ili rov (formalna živica) za sadnju s kvalitetnom zemljom, miješajući pritom kompost, glistinac ili nešto treseta s postojećim tlom, dobro izmiješajte sve komponente te postavite sadnice na preporučeni razmak. Možete i prihraniti s mineralnim gnojivom sa sporim otpuštanjem, ali počekajte barem mjesec dana. Sadite do ili malo ispod razine vrha uzgojne posude, dobro utisnite zemlju kojom ste zatrpani sadnice i obavezno zalijite. Držite se češćeg zalijevanja nego za već postojeće živice, da potaknete novi rast, te sprječite isušivanje sadnice.

Orezivanje je važan sastavni dio njegе živice. Ovisno o starosti, stanju i vrsti živice, u obzir dolaze različiti postupci. Pogotovo u prvih nekoliko godina, potrebne su mjere, kako bi pospješili rast i gustoću živice. Starije živice se također mogu pomladiti ispravnim radikalnjim orezivanjem.

Zimzelene živice je najbolje orezivati u proljeće ili u jesen. Ljeti bi mlado lišće, koje smo izložili suncu, ošteti- lo, izgorjelo, te dodatno oslabilo biljku. Uklanjanje nepoželjnih grana ili iglica, koje je preraslo urednu živicu, možemo obaviti ljeti, no to je najviše što možemo učiniti.

Listopadne biljke u stadiju mirovanja nisu osjetljive na zimski rez, ali je ipak bolje ne orezivati zimi. Ako želite da u proljeće živica izgleda uredno, orezujte u jesen. Orezujte u rano proljeće ako ljeti želite bezbrižno uživati u izgledu vaše živice.

Prihrana i njega živica

Prihranu živica ste, ako se držite pravilnih uputa za sadnju, već postigli umješavanjem zrelog stajnjaka, glistinca, komposta ili treseta s iskopanom vrtnom zemljom. Ukoliko je zemlja pjeskovita ili iscrpljena prijašnjom vegetacijom ili starom živicom, možete prihranjivati već i kod prvog dana sadnje.

Ukoliko koristite stajnjak, mora biti zreo, odstajao barem 6 do 8 mjeseci. Količina ovisi o veličini biljke, kod manjih biljaka koristite dobro promiješanu zemlju u mjerama 1:5 ili 1:10 stajnjaka i zemlje. Kod većih sadnica i sadnje u rov, na dno rova nabacajte po jednu lopatu (cca 2,5 kg stajnjaka) po biljci, te prekrijte kvalitetnom zemljom. Stajnjak u rovu pomiješati sa zemljom i izbjegavati direktni dodir s korijenom. Zato je dobro već pomiješani stajnjak prekriti s par centimetra obične vrtne zemlje.

Naravno, postoje i specijalizirana mineralna gnojiva, a njihov izbor ovisi o vrsti živice koju ste odabrali. Njihova formulacija je slična, s dodanim mikrohranjivima koji određenoj vrsti odgovaraju.

Važan dio prihrane živica je i okopavanje i malčiranje, s čime ne samo da unosite organsku tvar bliže živici, već sprječavate rast korova i oduzimanje hranjiva, te pospješujete dobru vlažnost u tlu. Obavljajte malčiranje pred sezonom rasta, tijekom ljeta te u jesen.

VRSTE

Lejlandski čempres (*Cupressus × leylandii*) je zimzeleno, crnogorično stablo uspravnog rasta, naraste više od 30 m. Biljkama odgovara sunčan ili polusjenovit položaj, dobro podnosi orezivanje i često se uzgajaju u gustim redovima kao živa ograda na razmaku od 70 cm. Otporne su na gradska onečišćenja i na niske temperature.

Lovorvišnja (*lat. Prunus laurocerasus*) je brzorastući zimzeleni grm s prekrasnim sjajno zelenim, gustim listovima. Vrlo dobro podnosi orezivanje te uspijeva na suncu i u sjeni, što je čini jednim od najčešćih odabira za živu ogradu. Ukoliko se ne oblikuje, može narasti i preko 5 metara visine.

Fotinija (*lat. Photinia x fraseri*), zimzeleni je ukrasni grm, koji se sadi kao živica, novije generacije. Raskošnog izgleda, privlačit će poglede tijekom cijele godine zbog svojih crvenih mladih listova, a kasnije sjajno zelenih listova. Ovalni listovi fotinije nakon nekoliko tjedana do mjesec dana mijenjaju svoju crvenu boju u zelenu.

Tijekom proljeća, fotiniju ukrašavaju mali bijeli cvjetovi, iz kojih kasnije nastaju crveni plodovi koji na granama ostaju do zime. Fotinija naraste između 1.5 m do 3 m, ovisno o jačini rezidbe. U širinu naraste između 1.8 do 2.5 m. Prilagodljiva svakom tlu, no potrebno zaštiti od jakog udara vjetra.

Kalina (*lat. Ligustrum ovalifolium, Ligustrum vulgare*) u narodu poznatija kao biserovo drvo, jest trajni zimzeleni grm, koji potječe iz porodica maslinovki (*Oleaceae*). Neke vrste kaline mogu prezimeti s lišćem, a tek u proljeće izgube svoje ovalne i snažne listove. Uvjeti sadnje: idealno sunčana i polusjenovita mjesta, uspijeva i u sjeni. Visina biljke: do 3 metra.

Šimšir (*lat. Buxus Sempervirens*) gusti je grm ili nisko stabalce sjajnih, malih, zelenih listova. Stariji primjerici narastu do 5 m visine, no najčešće su visoki 1,5 do 3 m. Obično se koristi za niske živice i obrube. Obje vrste i njihove sorte dobro podnose hladnoću. Iako je prilagodljiv raznim uvjetima staništa, najbolje je saditi ga u dobro drenirana tla. Velika vlaga može prouzročiti oštećenja, pa čak i uvenuće biljaka. Dobro uspijeva na sunčanim, ali i na sjenovitim položajima. Sporog je rasta, ali nadoknađuje iznimnom ljepotom listova, te održavanjem.

Tisa (*lat. Taxus baccata*) je trajnozelena četinjača za uzgoj dugovječnih i vrlo otpornih živica i topiara. Dobro raste u svakoj dobro dreniranoj, plodnoj zemlji, uključujući vapnenasta i srednje kisela tla. Može se saditi na položaju izloženom suncu ili u dubokoj sjeni. Sade se 2-3 biljke po metru dužnom. Obične, europske tise se sade na razmak od 70 cm, budući da iznimno dobro formira gustu i visoku živicu. Dobro podnose gradska zagađenja, a orezuju se jednom godišnje, i to u ranu jesen. Jako izrasle biljke dobro podnose jaki rez koji služi pomlađivanju biljke.

Pitospora (*Pittosporum tobira*) je trajnozelena biljka prikladna za visoke i niske žive ograde. Često se vidi u mediteranskim vrtovima. Najčešće se sadi Pittosporum tobira, koja raste kao visoki grm ili drvo, a redovitim orezivanjem može se formirati u vrlo lijepu, visoku, živu ogradu koja će ujedno štititi vrt od jakih naleta bure. Dobro uspijeva u vlažnim i u sušnjim tlima, na sunčanom ili polusjenovitom položaju. Grmovi se orezaju dvaput godišnje, i to u proljeće i sredinom ljeta.

Lovor (*Laurus nobilis*)

je višegodišnji, drvenasti, zimzeleni grm ili stablo, koje može narasti do 18 m, a ponekad i više. Ima široku i gustu krošnju, te se na Mediteranu i mjestima s blagim zimama s lakoćom uzgaja kao najotpornija živica, koja podnosi orezivanje u bilo koje doba godine, iako je za izgled najbolje orezivati u rano proljeće, te još jednom tokom ljeta. Dobra je zaštita od vjetra, te najbolje podnosi sušna tla, koja ujedno štiti od erozije. Koristi se i kao začin, te u narodnoj medicine.

PLEKSIGLAS

Odlikuje se odličnom propustljivošću svjetlosti, malom težinom i mogućnošću jednostavne obrade. Ima vrlo široku primjenu u industriji i građevinarstvu, naročito za izradu svjetlosnih kupola, nadstrešnica, ograda i drugih dekorativnih elemenata. Gotovo nezamjenjiv materijal u izradi reklamnih natpisa i panoa.

POLIKARBONAT

Poznat po visokoj otpornosti na udarce, izvrsnoj optičkoj prozirnosti i izuzetnim protupožarnim svojstvima. Ta jedinstvena svojstva, uz pojačanu UV zaštitu i izolacijsku višeslojnu izvedbu, polikarbonat čine idealnim za prekrivanje različitih površina u domaćinstvima, zimskim vrtovima, staklenicama, sportskim, rekreacijskim i industrijskim objektima.

POZNATI SVI UČESNICI EUROBASKETA 2022., KOŠARKAŠI BIH MEĐU NAJBOLJE 24 EKIPE

Poznati su svi učesnici Evropskog prvenstva u košarci koje će se održati 2022. godine, a na kojem će nastupiti 24 najbolje selekcije na Starom kontinentu.

Smotra najboljih košarkaša u Evropi trebala se održati ove godine, no zbog pandemije koronavirusa je odgođena za septembar 2022. godine.

Plasman na Eurobasket su direktno osigurali domaćini turnira Češka, Gruzija, Njemačka i Italija, a prva reprezentacija koja je osigurala plasman kroz kvalifikacije je bila Bosna i Hercegovina. Izabranici Vedrana Bosnića su 29. novembra zajedno sa Grčkom i Hrvatskom osigurali učešće na Eurobasketu, a dan kasnije to su učinili Izrael, Španija, Slovenija i Ukrajina.

Proteklih dan igrala su se dva posljednja kola, a plasman na Eurobasket su osigurali Rusija, Srbija, Finska, Poljska, Mađarska, Belgija, Nizozemska, Turska, Bugarska, Francuska, Velika Britanija, Estonija i Litvanija.

Na Evropsko prvenstvo iz kvalifikacija nisu prošli Rumunija, Sjeverna Makedonija, Danska, Švedska, Švicarska, Austrija, Crna Gora i Latvija. U pretkvalifikacijama su ispali Slovačka, Albanija, Kipar, Armenija, Portugal, Luksemburg, Bjelorusija, Kosovo, Island.

Eurobasket će biti održan od 1. do 18. septembra 2022. godine.

ELVEDINA MUZAFERIJA NA SVJETSKOM PRVENSTVU OSTVARILA NAJBOLJI REZULTAT BH SKIJANJA

Skijašica Elvedina Muzaferija je na Svjetskom prvenstvu ostvarila najbolji rezultat u historiji bh. skijanja. Muzaferija je u alpskoj kombinaciji u Cortini d'Ampezzo osvojila 16. mjesto i na taj način se zlatnim slovima upisala u historiju bosanskohercegovačkoj skijanja.

Muzaferija je nakon veleslalomske utrke zauzimala 26. mjesto, a nakon slaloma je kroz cilj prošla sa ukupnim 16. vremenom sa 8.99 sekundi zaostatka za pobjednicom Mikaelom Shiffrin.

Shiffrin je veleslalomsku i slalomsku utrku završila s ukupnim vremenom 2:07.22 i stigla do zlata u kombinaciji. Srebrenu medalju je osvojila Petra Vlhova (1:22.51), a bronzanu Michelle Gisin (1:22.37).

Muzaferiji je išlo na ruku i to što je čak 18 takmičarki pogriješilo i odustalo tokom kombinacije.

SANJIN PEHLIVANOVIĆ POBJEDNIK “TRAVNIK OPEN 2021”

Proteklog vikenda u prostorijama sportskog bilijar kluba "Devetka" u Travniku je održan prvi "Travnik Open 2021" turnir, na kojem je nastupilo 25 igrača iz svih dijelova Bosne i Hercegovine. Igrala se disciplina "devetka" u kojoj je najviše uspjeha imao najbolji BH igrač Sanjin Pehlivanović.

On je do prvog mesta došao savladavši u četvrtfinalu Mirzu Pozderca, u polufinalu Luku Jojića, te u finalu kolegicu iz svoga kluba Hannan Memić koja je bila svojevrsno iznenađenje na turniru i zasluženo se plasirala na visoko drugo mjesto.

Memić je do srebrenе medalje na turniru došla savladavši u četvrtfinalu Adija Kulalića i u polufinalu Ajdina Piknjača, te tako još jednom srušila predrasude da je bilijar sport rezervisan samo za muškarce i dokazala da se ravnopravno može boriti sa njima za titulu najboljeg.

Treće mjesto su sportski podijelili perspektivni Ajdin Piknjač iz Sarajeva i Luka Jojić iz Prijedora.

Vrijedi napomenuti da su i ostali igrači bili jako kvalitetni, i svojom igrom dokazali da je bilijar doživio veliku ekspanziju u posljednje vrijeme i da je tako prerastao u jedan ozbiljan sport kojim se svakim danom bavi sve više ljudi.

Sportski bilijarski klub "Devetka" iz Travnika je dobio pohvale od svih učesnika za organizaciju, a posebno vrijedna pohvala je došla od strane predsjednika Bilijar i snuker saveza Bosne i Hercegovine gospodina Senada Pehlivanovića, koji je i sam prisustvovao turniru, te mu se ovom prilikom još jednom zahvaljujemo na prisustvu i nesebičnoj podršci koju nam kontinuirano pruža od samog osnivanja Kluba.

Također, želimo da se zahvalimo našim sponzorima koji su pomogli organizaciju jednog ovakvog turnira: ABA Travnik, Grafički studio DIN Travnik i Digitalis Travnik.

VREMENA SVE MANJE: NIŠTA OD POVRATKA NAVIJAČA NA OTVARANJU PROLJETNOG DIJELA PREMIJER LIGE BIH?

Premijer liga Bosne i Hercegovine i duga pauza, čini se, neće donijeti povratak navijača na tribine stadiona. Iako postoji inicijativa da publika prisustvuje mečevima, prva kola proljetnog dijela prvenstva prema svemu sudeći igrat će se pred praznim tribinama.

To dokazuje i videokonferencija u kojoj su predstavnici FSBiH uoči nastavka sezone razgovarali s predstvincima premjerligaških klubova.

"Prisutnim su se obratili generalni sekretar FSBiH Adnan Džemidžić, izvršni direktor sektora za sport Elmir Pilav i predsjednik Komiteta za takmičenje Milorad O. Lale koji su se zahvalili klubovima na uspješnoj saradnji u proteklom periodu i izrazili nadu za što brži povratak publike na tribine bh. stadiona", saopćeno je iz Fudbalskog saveza BiH.

Kako je potvrđeno Faktoru, iz FSBiH su obavijestili klubove o molbi za povratak navijača upućenoj nadležnim kriznim štabovima i zakazanim sastancima. Jedan je bio najavljen i za danas sa predstavnicima Instituta za javno zdravstvo RS, a iz krovne kuće bh. fudbala nisu saopćili da li je on održan. Direktor Instituta Branislav Zeljković i ministar zdravlja i socijalne zaštite RS Alen Šeranić danas su u posjeti Beogradu. Drugi, sa odgovornim iz Federacije BiH najavljen je za utorak...

S obzirom na to da je sastanak s klubovima okončan bez dalnjih uputa oko eventualnog prisustva publike, teško je očekivati da će se utakmice 20. kola igrati pred navijačima, jer vrijeme curi.

U molbi koju je Fudbalski savez BiH poslao Institutu za Javno zdravstvo RS i Federalnom zavodu za Javno zdravstvo predviđeno je da na utakmicama ne bi bilo dozvoljeno prisustvo gostujućih navijača, da ukupan broj gledalaca na jednoj tribini ne pralazi 10 posto od kapaciteta te tribine (ali ne više od 500 gledalaca po tribini), uz obaveznu distancu.

U 20. kolu Premijer lige igraju:

Mladost – Široki Brijeg
 Zrinjski – Krupa
 Željezničar – Sarajevo
 Sloboda – Tuzla City
 Borac – Olimpik
 Radnik – Velež

IVICA OBRVAN NOVI SELEKTOR RUKOMETNE REPREZENTACIJE BIH

Hrvatski trener Ivica Obrvan novi je selektor rukometne reprezentacije Bosne i Hercegovine nakon što je Upravni odbor Rukometnog saveza BiH smijenio dosadašnjeg trenera Bilala Šumana, potvrđeno je za portal Klix.ba iz krovne kuće bh. rukometa.

Obrvan je kao igrač bio članom prvih generacija hrvatske rukometne reprezentacije koja je osvajala medalje. Bilo je to zlato na Mediteranskim igrama 1993. u Languedoc-Roussillonu te bronzana medalja 1994. godine na Evropskom prvenstvu u Portugalu. U karijeri je igrao za Metković i za njemački Post Schwerin.

Od decembra 1999. trenirao je rukometaše Metkovića. U tom je periodu bio igrač i trener. Tad su osvojili Kup EHF (1999/00) i drugo mjesto u hrvatskom prvenstvu. Od 2007. je preuzeo trenirati slovenski rukometni klub Gorenje. Te sezone je zauzelo drugo mjesto.

Već iste sezone je postao trener rukometaša Zagreba. Osim ovih klubova, Obrvan je vodio Medveščak i francuski Chambery. Bio je i selektor reprezentacije Sjeverne Makedonije.

Obrvan će debi na klupi rukometne reprezentacije BiH imati 8. marta kada bh. selekcija u kvalifikacijama za Evropsko prvenstvo dočekuje Austriju.

Nakon tri odigrana kola selekcija BiH nalazi se na trećem mjestu grupe 2 sa jednom pobjedom i dva poraza. Upravo će utakmice s Austrijom biti ključne za plasmana na Evropsko prvenstvo.

DAJRA DURAKOVIĆ I TARA ŠAHBAZOVIĆ OSVOJILE ZLATNE MEDALJE U ALPSKOM SKIJANJU NA MEĐUNARODNOM SKIJAŠKOM TAKMIČENJU “MEMORIJAL JOVA ANTIĆ - ŠAMPION”

Dajra Duraković i Tara Šahbazović, članice Ski kluba “Zenica 2010”, osvojile su dvije zlatne medalje u alpskom skijanju na Međunarodnom skijaškom takmičenju “Memorijal Jova Antić-Šampion”, koje je održano jučer na Kopaoniku.

Dajra Duraković je u kategoriji U12 bila prva sa vremenom 46,31 sekundu, brža od drugoplasirane Ane Lazarević za 30 stotinki, dok je trećeplasirana Zoe Šumonja kroz cilj prošla sa vremenom 47,39 sekundi.

U kategoriji U14 Zeničanka Tara Šahbazović kroz cilj je prošla prva sa vremenom 1.37,54. Druga je bila Milica Dragić sa 1.49,33, a treća Anikija Premović sa vremenom 3,03.96.

Nakon Kopaonika, članove Ski kluba “Zenica 2010” očekuju nastupi na FIS utrci “Djeca za mir” koja će se održati od 21. do 23. februara na Bjelašnici u organizaciji Ski kluba “Sarajevo”, dok je 24. februara na programu FIS Cup Sarajevo, također na Bjelašnici u organizaciji Ski saveza BiH.

BORBA PROTIV EKOLOŠKOG UNIŠTENJA

Povijest, koja uključuje sva prošla vremena, prirodu i svako živo biće koje se infiltrira u život, sadrži sve što dolazi u obzir ubrzano do hranjenja, vrste koje će uskoro izumrijeti, ratove, politiku i ekonomiju. Društva, koja su započela s megalomanizmom i pokrivala egocentrični pristup, narušili su prirodnu ravnotežu čak i u ekološkom smislu zanemarujući principe dominacije i uništenja. Kroz povijest je svjetsko stanovništvo, koje želi samo imati korist od prirode, konačno shvatilo ekološku krizu i započelo borbu protiv sebe.

Međutim, postoje društva koja još uvijek nisu dostigla razinu svijesti. Ekološko uništenje i obrana u nazočnosti obje strane čine situaciju začaranim krugom.

Kao rezultat vladinih politika, prirodne ljepote koje su pretvorene u turističke regije, visoravni koji se koriste u izgradnji cesta, okruženja s promjenjivim potocima radi korištenja energije, poteškoće u uspostavljanju nuklearnih elektrana i rudarske nesreće pokrivaju samo nekoliko negativnih situacija. Rast stope nezaposlenosti kao rezultat sve veće industrijalizacije, pada ekonomskih prihoda kao rezultat skupog života i raznih problema povećanih migracijom najjasniji su pokazatelj da riječi ne mogu biti dovoljne za objašnjenje ekološke destrukcije.

Nakon prvog podizanja svijesti, ekološka osjetljivost, koja se promatra očima znanosti o okolišu i koja se očituje u uskom polju poput nabranja metoda zaštite okoliša, napokon se diže prema potrebi dugoročne borbe. Nadalje, kada se ispituju rezultati ekonomskih, političkih i društvenih razlika između Haitija i Dominikanske Republike, jasno se vidi što uzrokuje pogrešno određivanje politika, uključujući očuvanje prirodnih vodnih resursa, onečišćenje zraka i pošumljavanje zemalja. Nedostatak ili netočnost ekoloških koraka dovodi do političke nemoći i društvenog kolapsa. Od ovih zemalja na istom otoku, Dominikanska Republika ima 28 posto šume, dok šume Haitija pokrivaju 1 posto.

Iako se čini da je to jedna od posljedica protekle kolonije Haitija, u Dominikanskoj republici klati su ilegalni šumari, a šumske slamove bile su prisiljene na evakuaciju. Politike zaštite okoliša koje strogo ograničava Balager, koji je poznat kao okrutni diktator, izgleda da su spasili Dominikansku Republiku od Haitija. Činjenica da je Haiti zemlja s najvećom rasprostranjenosću nekih bolesti u borbi protiv korupcije ukazuje na uništavanje poljoprivrednih praksi, zagađenje vodnih resursa i visoku razinu onečišćenja zraka. Kao rezultat ovih situacija, mnogi građani emigriraju u Dominikansku Republiku i rade s malim plaćama za težak rad. To će na kraju donijeti politički i društveni kolaps nakon ekološkog uništenja.

Treba napomenuti da su zdravi ekosustavi pravo. Kao posljedica kršenja trebalo bi primijeniti kaznene sankcije i naglasiti tehnologije prihvatljive za okoliš i politike održivog razvoja. Povrede u ekološkom okruženju trebaju se ukloniti i poduzeti mjere za sprečavanje problema poput globalnog zagrijavanja, gladi i zagađenja. U ove dane kada se biološka raznolikost smanjuje, klimatske promjene i zdravlje postaju sve ugroženije; velike organizacije moraju zaustaviti uništavanje prirode uzrokovanovo pretjeranim metodama.

Ekološka kriza je globalni problem s međunarodnom dimenzijom koji se tiče cijelog svijeta. Stoga je potrebna međunarodna suradnja. Neki su zahtjevi pravni zahtjevi koji su kompatibilni s ekološkim činjenicama.

Pored toga, proizvodnja se mora odvijati u skladu s ISO14001 standardom. Treba usvojiti načela trostrane odgovornosti koje je Svjetska kemijska industrija javila kao dobrovoljni akcijski plan. Treba podržati i proučiti prakse uštede energije. Recikliranje u gospodarenju otpadom treba provesti u skladu s mogućnostima recikliranja. Treba podići važnost organske proizvodnje i poljoprivrednih praksi i provesti odgovarajuće obuke.

U našoj zemlji, gdje se poduzimaju hitni koraci prema alternativnim izvorima energije i poduzimaju se ozbiljni koraci, cilj je pružiti najveću korist s najmanje štete prirodi i osvijestiti se.

OBRAZOVANJE TEMELJENO NA EKOLOGIJI

U obrazovanju temeljenom na ekologiji priroda se koristi kao obrazovni materijal. Gradovi koji imaju veliku gustoću u smislu imigracije, škole koje pružaju obrazovanje u dvije smjene, lekcije koje se ne mogu dobiti kao rezultat zagađenja bukom i slikom, te negativnosti kao što su betonska nogometna igrališta umjesto trave stvaraju probleme u sposobnostima razmišljanja djece. Potreba za pronalaženjem rješenja za to otvara vrata edukaciji utemeljenoj na ekologiji.

U tom kontekstu, obrazovni modeli planiraju pružiti mogućnost promatranja prirode, istraživanja, prepoznavanja, postavljanja pitanja i pronalaženja odgovora. Ovaj trening će pozitivno utjecati na osjećaj društvene odgovornosti i motoričkog razvoja.

Plan obuke temeljen na ekologiji

Utvrđit će se ekološki kriteriji o prirodi koji će se koristiti kao obrazovni materijal. Definirat će se pravo na život i objasniti važnost ekoloških mehanizama zdravog življenja, načina zaštite, zaštitnih mjera s detaljima i primjerima. Cijeli program obuke bit će opremljen pozitivnim uzorcima (pročišćavanje otpadnih voda, sakupljanje kišnice itd.) Koji će se pročistiti od negativnih uzoraka (bazen, radnički problem itd.).

Važnost alternativnih izvora energije, preporuke kako bi se osigurala njihova pravilna uporaba i minimalna potrošnja te koraci koji mogu poboljšati održivu ekološku osjetljivost bit će pripremljeni i modelirani. Učenici će se poticati na zamjenu ili dijeljenje stavki kao što su knjige, odjeću, materijale za igru prema potrebi. Po potrebi će se osigurati u školama.

Ekološki problemi koji se susreću u svakodnevnom životu i njihova rješenja prenijet će se na studente te će se osigurati teoretsko znanje. Osim toga, internalizacija i privrženost osigurat će se pružanjem radionica i projektnih radova i aplikacija kako bi se ojačao predmet. Značajne studije u vodenim ili kopnenim ekosustavima provodit će se u ekološkim radionicama ili u prirodnim staništima.

Osim toga, tema gospodarenja otpadom, koja je danas privukla pozornost, bit će detaljno objašnjena studentu. Radionice za popravak i recikliranje te kako i kako smanjiti potrošnju pokazat će se kako bi se osigurala konsolidacija. Studenti će biti informirani o principima proizvodnje i prirodnoj / organskoj proizvodnji uspostavljanjem igračih materijala ili radionica s hranom.

Škole utemeljene na ekologiji

Održavanje održivosti osigurat će se s dovoljnim odvajanjem proračuna u školama naše zemlje gdje se smanjuje broj studenata. Kao u primjeru Kemal Sunal Parka i Centra za ekološki život, primjeri prirodnog života će se uspostaviti pridržavanjem osnovnih načela i gradit će se kao rezultat potrebnog arhitektonskog rješenja. Učenici će biti informirani o zgradama izgrađenim s obzirom na okolišne čimbenike, geografski položaj, prostorne značajke i građevinsku fiziku.

Osim ovih svojstava, osigurat će se izbor građevinskog materijala iz biorazgradivih, prirodnih ili reciklabilnih materijala. Osim toga, realizirat će se izolacija, a toplinski gubici će se svesti na najmanju moguću mjeru te će se koncentrirati proizvodnja detalja o zadržavanju.

Projekti će osigurati energetsku učinkovitost i imati koristi od alternativnih izvora energije. Električni i mehanički sustavi koristit će se kao optimalni hibridni izvor uz energiju koja se proizvodi na mjestu gdje se obuka pruža i prema potrebi. Ti će sustavi biti odabrani od rekuperacije topline, toplinske pumpe na bazi tla, vjetroagregata, solarnih kolektora i metoda pasivnog klimatiziranja. Osim toga, troškovi održavanja i pogona su svedeni na minimum, a jednostavni i pasivni / aktivni sustavi koriste se u ravnotežnom dizajnu.

Korišteni namještaj i dekorativni proizvodi biraju se ili izrađuju od ergonomskih i sigurnih konstrukcija koje nemaju štetne posljedice po zdravlje, nemaju ekotoksična svojstva. Recikliranje ili oporavak će se podržati u školskom okruženju, a načelo odvajanja i prikupljanja na licu mjesta bit će ispunjeno. Mjesto i papir, staklo, metal, kućni otpad i tako dalje. To će se prikupljati prema klasifikaciji. Šuma s hranom stvorit će se u skladu s objektima kampusa u kojima će se održavati ova obuka, a ta će se formacija provoditi u skladu s načelima permakulture. Svako će dijete biti odgovorno za preuzimanje odgovornosti u vlastitom kultivacijskom području.

U skladu s tim planovima, čini se da nije moguće postići željenu svrhu. Sigurno je da će učenik koji se poveća s školom biti uspješniji i imati osjećaj odgovornosti.

ŠTA JE STAKLENIČKI PLIN?

Svetlost i zrake dobivene od sunca filtriraju se u atmosferi i izlazu infracrvenom zračenju, ali se dio topline vraća u zemlju zbog različitih pronađenih plinova. Prijenos topline ili zadržavanje topline u atmosferi, koja uzrokuje zagrijavanje zemlje i sprječavanje gubitka topline, naziva se efekt stakleničkih plinova. Ovaj proces uključuje difuziju, apsorpciju i ponovno širenje infracrvenog svjetla.

Iako su zrake elektromagnetski valovi, apsorpcija fotona koje sadrže molekule proizlazi iz interakcije s električnim poljem. Kod teorije grupa i kvantne mehanike pokazalo se da molekule istih atoma ne mogu izravno apsorbirati infracrveno svjetlo. Dakle, dušik, kisik argon i diazotdioksid, i tako dalje. plinovi ne doprinose efektu staklenika. Međutim, djelotvorne su vodene pare, ugljikov monoksid, ugljični dioksid, dušik protoksid, dušikov oksid, ozon, sulfurheksa fluorid (SF₆), perfluoro ugljik (PFC), količina fluorovodika (HFC), metan (CH₄) i sposobnost zadržavanja infracrvenog zračenja.

Protokol iz Kyota zabranjuje ispuštanje sumpornih i dušikovih spojeva iz tih spojeva, koji se smatraju stakleničkim plinovima, jer uzrokuju kisele kiše. Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) ograničava količinu zraka kako bi zaštitila kvalitetu zraka u zemljama, a propisi su pod kontrolom.

Kratki valovi solarnih zraka koji ulaze u svjetski sustav i zrake dugih valova emitiraju natrag su uravnoteženi u prosječnim i prirodnim uvjetima. Svaki čimbenik koji utječe na ovu ravnotežu uzrokuje mnoge negativne promjene, posebno klimu. Učinak se naziva zračenjem. Osim stakleničkih plinova, aerosol, albedo promjene i klorofluorougljikovi (CFC), koji uzrokuju stanjivanje ozonskog omotača, spadaju među sile zračenja.

Utjecaj stakleničkih plinova

Iako je prirodni proces, izvor je 33-a na oko 1 posto svjetske temperature. Atmosfera vodene pare, metana i ugljičnog dioksida je pokrivena i kao posljedica topline u atmosferi, temperatura ostaje u ravnoteži. Na taj se način žive aktivnosti odvijaju u prikladnim klimatskim uvjetima i sprječavaju smrzavanje vodenih okruženja. Emisije stakleničkih plinova povezane su s primarnim i sekundarnim izvorima. Primarni izvori su antropogeno oslobađanje, a sekundarni izvori su prirodna oslobađanja.

Doprinos emisija stakleničkih plinova globalnom zagrijavanju

Emisije koje doprinose utjecaju stakleničkih plinova su ozon s vodenom parom 36-72, 9-26 ugljikovim dioksidom, 4-9 metanom i 3-7 posto. Neke emisije stakleničkih plinova koje nastaju kao rezultat prirodnih procesa uključuju ozon, dušik protoksid, metan, ugljični dioksid i vodenu paru. Nakon dodavanja antropogenih aditiva, prekoračuje se nosivost i narušava prirodna ravnoteža, tako da dolazi do globalnog zagrijavanja i klimatskih promjena.

Količina vodene pare u zemlji varira ovisno o intenzitetu dobivenog zračenja i globalnoj prosječnoj temperaturi. Isparavanje se povećava kako se prosječna temperatura povećava, a u atmosferi se nakuplja više vodene pare. Pruža pozitivne povratne informacije o globalnom zatopljenju.

Ugljični dioksid, koji je porastao za 31 posto u vremenu između industrijske revolucije i danas, pod utjecajem je antropogenih aditiva. Izvor oscilacija je zbog visoke uporabe fosilnih goriva. Koncentracija atmosfere 19. 290 ppm u stoljeću, a danas dostiže razinu 380 ppm.

Plin metana povećao se za 51 posto od industrijske revolucije. Poljoprivredne aktivnosti se odvijaju u stočarstvu, ukopavanju otpada i ostataka i korištenju fosilnih izvora energije. Čak i ako je manje od emisije ugljičnog dioksida u smislu koncentracije, ona ima stalnost 21-a što čini plin metan opasnim

Emisija ozona formira ozonski sloj atmosfere i apsorbira UV zrake i stvara okruženje u kojem se mogu provoditi vitalne aktivnosti. On također stabilizira globalnu temperaturu na prosječnoj vrijednosti zahvaljujući svom prirodnom efektu staklenika.

Ugljični monoksid je visoko toksični plin, usprkos niskim koncentracijama (postotak 0,1). Emisije oksida oksida povećane su za 17 posto od industrijske revolucije. Čvrsti otpad nastaje uslijed ispušnih plinova, poljoprivrednih i industrijskih aktivnosti. Klorofluorougljika i tako dalje. halokarbonski plinovi pretvaraju ozon u kisik i njegove derivate i uzrokuju oštećenje ozona.

Dakle, ozonski omotač, koji ne može dovoljno apsorbirati UV zrake, uzrokuje različita oštećenja i globalno zagrijavanje. Emisije klorofluorougljikovodika sastoje se od ugljika, fluora, klora i općenito vodikovih reakcija. Koristi se proizvodnja plastike, raspršivanja, aparata za gašenje požara, hladnjaka i klima uređaja. Zabrinjavaće je da plinovi kao što su natrijev nitrat, polimer, sumporni dioksid, olovo, živa, dioksin, vinil klorid, DDT, PCB mogu doseći razine oštećenja ozona.

KAKO SAZNATI KOJA BOJA KOSE VAM NAJBOLJE PRISTAJE?

Vrlo je važno za kosu izabrati boju koja vam najbolje pristaje jer ćete odmah izgledati bolje, a kosa bogatije i sjajnije.

Sami možete isprobati više boja, ali najbolje bi bilo prepustiti se u ruke profesionalnom frizeru koji će kosu lijepo nijansirati.

Odabir kose prema osobnosti i dojmu koji želite ostaviti:

Prema stereotipima plavušama pripisuju mladenačku vitalnost. Brinete doživljavamo kao žene kojima možemo vjerovati, crvenokose su one koje uvijek moraju biti u centru pažnje.

Važan faktor pri odabiru kose je i subjektivan stav, u kojoj biste se boji najbolje osjećali!?

Odabir boje kose prema boji tena:

- Ako je vaša koža svijetla s rumenim obrazima, te posebno ako imate pjegice za vas su zlatne nijanse plave i smeđe boje kose.
- Ako imate zdravu tamnu put, ili put koja lako prima tamnu boju sunčanjem gotovo svi tonovi plave i smeđe će vam pristajati. Vama će najbolje pristajati boja koja vam se sviđa, jer objektivno vam sve nijanse pristaju.
- Ako vaša koža ima žućkasti ili maslinasti sjaj vama pristaju sve crvene nijanse kao i smeđe s crvenim sjajem.
- Ako ste bijedje puti vama baš kao Snjeguljici pristaju tamno smeđa i crna boja kose.

Boju kose možete odabrati i prema boji svojih očiju.

- Ako imate smeđe oči ili oči boje lješnjaka, tamnije smeđe boje će izgledati odlično na vama. Isprobajte čokoladno smeđu.
- Ako imate plave ili zelene oči pristajat će vam svjetlijе boje. Isprobajte zlatno plavu ili pepeljasto plavu. Želite li znati koji vam ton – pepeljasti ili zlatni – bolje pristaje oko lica omotajte plavi ili narančasti šal. Ako vam se više sviđa plavi, birajte pepeljaste tonove, a ako vam bolje pristaje narančasti birajte zlatne tonove.

1. Brinete – Svi koji žele smeđu boju kose moraju unaprijed imati na umu da kosi trebaju prilagoditi i boju tena. Ako ste blijedi, uz tamo smeđu boju kose izgledat ćete isprano i bolesno.

Šminka: Većina boja dobro pristaje uz smeđu kosu, pa sa sjenilom ne možete pogriješiti. Ipak, kada želite ostaviti poseban dojam koristite one sjajnije. S rumenilom nemojte pretjerivati. Širokom gustom četkom nanesite sasvim malo ružičaste ili smećkaste boje.

Kod ruževa se odlučite na neku nijansu crvene, a intenzitet prilagodite vlastitim preferencijama.

2. Crvenokose – Ako idete na poslovni sastanak ili razgovor za posao kosu svežite u konjski rep da bi ste izgledali ozbiljnije. Za večernje izlaska izaberite neukroćene uvojke i svi će se zasigurno okrenuti za vama.

Šminka: Ne biste trebali koristiti previše šminke, niti kombinirati boje. Upotrebljavajte samo crne olovke i smeđa sjenila. Rumenila izbjegavajte.

3. Plavuše – Plava boja dobro pristaje osobama koje imaju svijetle oči i svjetlu put. Ako se odlučite za plavu boju, frizera biste trebali vrlo često viđati jer ispucali i isušeni plavi vrhovi odaju „jeftin“ dojam. Također, plava boja ima jako puno nijansi pa se odlučite za onu koja vam najbolje odgovara. I kod izbora nijanse poslušajte stručni savjet frizera.

Šminka: Možete koristiti sjenila svih boja. Ako želite dodatno naglasiti oči crnim tušem ili olovkom iscrtajte rub uz trepavice. Rumenila koristite po želji. Također i ruževe, iako će vama bolje odgovarati sjajila za usne. Važna stvar za napomenuti je da pripazite na kontrast između kose i obrva.

4. Crnke – Ova boja dobro pristaje samo osobama koje imaju taman ten ili im je crna prirodna boja.

Šminka: Nemojte koristiti tamna sjenila jer ćete izgledati previše zatvoreno. Radije kombinirajte vesele boje ili koristite zelenu s kojom ne možete pogriješiti. Rumenilo nanosite samo po potrebi i to u malim količinama sa širokom četkom. Smeđa bi vam mogla najbolje pristajati jer ružičaste nijanse znaju djelovati malo neprirodno. Ruževe možete koristiti svih boja, ali ipak izbjegavajte one previše uočljive. Odlučite se za nježnije tonove.

S njim je tako dobro spavati...

MADRACI ~ KREVETI ~ POSTELJINA

www.nobil.ba

NAUČITE PRAVILNO REZATI NOKTE NA NOGAMA

Većina ljudi koji imaju problem sa uraslim noktima nogu, vrše pedikir na pogrešan način, što može biti uzrok uraslih i ružnih noktiju, nepotrebnih bolova. Slijedite nekoliko osnovnih pravila i više nikad nećete imati problema

1. Oštре makaze

Grickalice i makazice za nokte moraju biti oštiri, jer ako otupe, postoji vrlo velika vjerovatnoća za gnječenje i lomljenje noktiju. Za nokte na nogama, koji su uglavnom čvršći i deblji, treba koristiti čvršću grickalicu.

2. Dužina nokta

Nokte na nogama treba rezati svakih šest do osam sedmica kako bi se izbjegli predugi nokti koji mogu puknuti u korijenu prilikom hodanja ili udaranja u neki strani predmet, što je vrlo bolno i ružno. Također, nokti ne smiju biti prekratki, jer postoji mogućnost da uraste. Najbolje je nokat rezati 1 do 2 milimetra izvan "posteljice".

3. Način rezanja

Drugi način da se sprijeći rast noktiju je rezanje. Nokte treba rezati vodoravno, a ne u polukrugu, a nikako nije preporučljivo da se nokti puno skraćuju na rubovima. Rub nokta treba biti malo izvan "posteljice" u sredini i u uglovima. Neki ljudi sijeku nokte nakon kupanja, i to je u redu ako imate debele i tvrde nokte na nogama. Svi ostali trebaju ih rezati kad su suhi kako bi se izbjeglo savijanje i pucanje.

4. Turpija

Prilikom dorade noktiju važno je poravnati vrhove noktiju, jer ivice nakon rezanja mogu biti vrlo oštре.

Higijena ruku i nogu mora biti na visokom nivou. Prvo iz razloga što se njima služimo svaki dan, a druga stvar je to što je jako ružno vidjeti neuredne i zapuštene nokte.

Što mora imati svaka veza kako bi potrajala? **Dobru komunikaciju i povezanost.**

Povezali smo Vaš dom, Vaše voljene i posao...
Za Vaše veze koje traju.

hteronet

Veza koja traje

**Fond za zaštitu okoliša
Federacije BiH**

Napravljeno uz pomoć
Fonda za zaštitu okoliša Federacije BiH